Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 9 (288) LONDONAS, 1953 m. kovo 5. VII METAI

DVIEJU KULTURININKU SUSITIKIMAS

Pereitą savaitę, grįždamas iš Romos, Londone, Lieuvių parapijos klebonijoje, trumpai viešnagei būvo stabtelėjęs kun. Ignas Albis-Albavičius, Cicero (Amerikoje) parapijos klebonas, plačiai žinomas lietuvių visuomenininkas ir kultūrininkas.

Lietuvių Namuose Londono parapijos kun. klebonas Matulaitis, MIC ir kun. A. Kazlauskas, MIC suruošė svečiui pagerbti kuklų priėmimą, kuriame dalyvavo Lietuvos Ministeris Balutis, gen. Raštikis su ponia ir patarjas V. Balickas.

SUSITIKO DU DIDIEJI DZŪKAI.

— Palaukite, — sako ministeris Balutis, sveikindamasis su kun. Albiu, — kiek metų, kai mes buvome susitikę?

— Tik... 25 pavasariai, kai paskutinį kartą matėmės Chicagoje — kukliai atsako svetys, neseniai atšventęs savo kunigystės 40 metų jubiliejų.

Pasirodo, kad ir ministeris Balutis ir kun. Albis kilimo yra dzūkai, anais Rusijos caro okupacijos metais, abu dirbę mūsų Amerikos lietuvių išeivijoje didelį mūsų tautai reikšmingą kultūrinį ir tautinį darbą.

Tuo metu, kai Chicagoje B. L. Balutis redagavo „Lietuvą" — 1912 — 1919 m. Amerikon, 1914 m., atvažiuoja jaunas kun. Albavičius ir kurį laiką dirba šv. Jurgio parapijoje vikaru. Vėliau jis skiriamas Dievo Apvaizdos parapijos klebonu, kur išbuvo 22 metus. 1940 m. perkeliamas į Cecero, kur tebeklebonauja iki šios dienos ir kurio rūpesčiu pastotyti dideli seselių namai. Be sunkaus pastoracinio darbo, lietuviškųjų parapijų organizavimo ir kitų tiesioginių kunigo pareigų, kun. Albis nuo pat pirmųjų dienų ėmėsi kultūrinio darbo, kurio jis nepaliko iki šiai dienai. Atgavus nepriklausomybę, kun. Albis yra vienas didžiųjų talkininkų, kai reikia rinkti atsistatančiam kraštui aukas, suvesti atvykstančius šalpos rinkėjus su atitinkmais asmenimis, raginti per pamokslus parapijiečius nepamiršti gimtojo krašto ir jo vargų. Pasiilgsta ir jis pats Lietuvos ir net keturis kartus ją aplanko, stebėdamas jos augimą, kūrimąsi ir gyvybingumą. Už lietuvai atliktus nuopelnus jis Lietuvos vyriausybės apdovanotas Gedimino ordinu.

Kai antru kartu Lietuvą ištinka nelaimė, klebonas Albis vėl, kiek įveikdamas, tiesia savo duosnią ranką tremtiniams. Daugelis jų, jo rūpesčiu ir pastangomis patenka iš vargingos Vokietijos stovyklų Amerikon ir ten jis jiems padeda įsikurti. Jis yra didelės eilės laikraščių ir žurnalų garbės arba amžinas narys, jis yra Lietuvių Katalikų Spaudos Draugijos, leidžiančios dienraštį „Draugas" pirmininkas, jis užima ir Alte ir Balfe ir visoje eilėje kitų organizacijų vadovaujamas vietas.

Kelių eilučių straipsnelyje neįmanu gerb. svečio — kun. Albio aplankiusio „Br. Lietuvio" redakciją trumpam pusvalandžiui, atpasakoti ir įvertinti jo nuopelnus mūsų tautai, Lietuvai, mūsų lietuviškam žodžiui ir varge atsidūdusiems tremtiniams. Neįmanu atpasakoti jo nuopelnų 40 metų lietuvybės sargyboje, kurioje jis nuolat budi, lietuviškoje Cecero parapijoje, apsuptoje iš visų pusių svetimos įtakos vandenynų.

„Bijau, kad nebūčiau lietuviško gyvenimo ir veikimo graborius, todėl lietuvybės išlaikymui dirbu tiek, kiek įveikiu" — pareiškė Jūsų bendradarbiui kun. Albis.

Kai po poros pokalbio valandų, daugelį praeities įvykius atgaivinę du didieji dzūkai, rankas susiėmę tarė viens kitam dzūkiškąjį sudziev, — teko nugirsti šitokius jųjų paskutinius sakinius:

— Tai kur dabar susitiksiva?

— Lazdijuose, per atlaidus, tuojau po pamaldų užsukite klebonijon...

Jei kiekvienas mūsų atiduotume tiek, kiek yra atidavę Lietuvai šie du didieji patrijotai dzūkai, galėtume taip pat nedvejodami atsisveikinimui pasakyti: — iki pasimatymo... Lazdijuose per atlaidus...

Br. Debikonis

V. T. PIRMININKAS PROF. K. ZALKAUSKAS ISVYKO I PARYZIU

Londone viešėjęs VLIKo Vykdomosios Tarybos Pirmininkas, prof. K. Žalkauskas, pereitą savaitę, ketvirtadienį, išvyko į Paryžių.

VT Pirmininkas, viešėdamas Londone, vizitavo Lietuvos Miniserį B.K. Balutį, susitiko su vietos lietuvių organizacijų atstovais, dalyvavo iškilmingame Vasario 16 d. Nepriklausomybės sukakties minėjime, taip pat kalbėjosi su augštaisiais svečiais, dalyvavusiais DBLS Centro Valdybos Vasario 16 d. proga suruoštame Lietuvių Namuose priėmime.

Paskutiniąją viešnagės dieną, V. T. Pirmininkas, prof. Žalkauskas lankėsi „Br. Lietuvio" redakcijoje. V.T. Pirmininkas pareiškė, kad jis yra susižavėjęs D. Britanijos lietuvių kolonijos organizuotumu, sugyvenimu ir veikla.

DULLES APIE PAVERGTUOSIUS

JAV užsienių reikalų ministeris John Foster Dulles parlamento užsienių reikalų komisijai patiekė rezoliuciją dėl pavergtųjų tautų. Ryšium su tuo jis pasakė kalbą, kurios įdomesnes vietas čia pacituojame:

„Šioji prezidento kongresui patiektoji rezoliucija turi vieną pagrindinį tikslą — parodyti pavergtiesiems, kad šis kraštas iš esmės ir nuoširdžiai yra su jais. Rezoliucija kalba į tuos, kurie ilgisi tautinės ir asmeninės laisvės ir bijosi, kad mes jau juos pamiršome. Rezoliucija taip pat kalba ir į sovietinius despotus, kurie įgyvendino tą vergiją ir mano, kad mes su tuo sutiksime".

„Pavergtiesiems ir pavergėjams mes aiškiai sakome. Mes kaip tauta niekada nepateisinome pavergimo ir niekada jo nepateisinsime. Mūsų tauta gimė laisvės įkvėpta. Todėl mes nepripažįstame nelaisvės amžinumo ir jos palaikymo jėgos pagalba. Mes nepripažįstame tarptautinių susitarimų, kurie kėsinasi prieš tautų laisvą valią ir primeta brutalią svetimų armijų okupaciją".

„Keli tuzinai Kremliaus despotų nori primest savo valią 800 mil. žmonių, tai beveik sudaro laisvų tautų gyventojų skaičių. Tų despotų metodai galima suprasti iš to fakto, kad priverčiamų darbų stovyklose laikoma per 15 mil. žmonių, atseit dvigubai daugiau, negu komunistų partijoj narių".

„Toji priespauda primesta ir tautoms už Rusijos sienų. Laisvos tautos viena po kitos buvo pavergtos. Štai tas tragiškas sąrašas: Latvija, Lietuva, Estija, Lenkija, Čekoslovakija, Rytų Vokietija, Vengrija, Bulgarija Rumunija, Albanija, Išorinė Mongolija, Tannu Tuva, Kinija, Korėja (dalinai) ir Japonijos šiaurinės salos Habomai ir Shikotan".

Toliau Dulles pareiškė, kad JAV vyriausybė yra nusistačiusi dėl pavergtų tautų svao politikoje laikytis trijų principų:

JAV nepripažįsta tų sovietų nusižengimų, pavertusių praeities susitarimus vergijos grandinėmis:

JAV niekada nedalyvaus susitarime ar sandėryje, kuriuo būtų patvirtinamas dabartinis sovietų pavergtoms tautoms užmestas despotizmas,

JAV stengsis, kad pavergtos tautos Europoje ir Azijoje vėl atgautų savo tikrą nepriklausomybę.

JUOGUSLAVIJOJE PANAIKINAMI KOLŪKIAI

Juogoslavijos vyriausybės ūkio reikalų žinovas Bakaric pareiškė, Juogoslavijoje galutinai nutarta lik viduoti visus tuos kolūkius, kurie nedaro pažangos ir duoda nuostolius. Šitokių kolūkių panaikinimas jau prieš metus pradėta įgyvendinti. Žemės grąžinamos ūkininkams. Net ir tie kolūkiai, kurie šiaip taip iki šiol vertėsi, bus lik viduoti, nes pavyzdžiai rodo, kad privatūs ūkininkai nepalyginti geriau tvarko žemės ūkius ir pasiekia našesnę ūkio pažangą.

Pereitų metų gruodžio mėn. paskelbta, kad Juoguslavijoje likviduota 1000 kolūkių. Iki šiolei dar veikiantiji kolūkiai krašto ūkiniame gyvenime nebeturi didesnės reikšmės, kadangi 70 proc. visos žemės ūkio produkcijos sudaro individualūs jugoslavų ūkiai. Viena svarbiausių priežasčių, privertusių komunistinę Juoguslavijos vyriausybę liautis varu versti ūkininkus jungtis į maskviškės sistemos praktikuojamus kolūkius — nepaprastai aršus Juoguslavijos ūkininkų pasipriešinimas prieš ūkių sukolchozinimą.

SUNKU ISVENGTI KARO

Šią savaitę Gen. Bradley pasakė:

„Jei karai gali būti išprovokuojami, tai jų galima ir išvengti. Jų galima išvengti tik tada, kai visos, taiką mylinčios tautos, bus pasiryžusios pasipriešinti agresijai, kur tik ji bepasireikštų. Tačiau, jis pridūrė, lengviau yra karą laimėti, negu jo išvengti.

Kalbėdamas apie nusiginklavimą karui pasibaigus, jis pasakė, kad amerikiečių tauta turėjo progos įsitikinti, jog silpnumas skatina agresiją.

7 DIENOS

Muenchen. Vieno komunistų mitingo metu, kuriame dalyvavo 6.000 žmonių, įvyko smarkus susirėmimas su policija. Vokietijos K. P. lyderiui M. Peiman ižeidžiančiai išsireiškus prieš Bavarijos Vidaus Reikalų ministerį Hoegner, du kriminalinės policijos valdininkai norėjo nutraukti jo kalbą. Komunistai, rods, to ir telaukė. Prasidėjo riaušės. Jėga teko policijai įsiveržti į užbarikaduotą salę. Susirėmimo metu mitingo dalyviai dainavo komunistines dainas ir internacionalą. Policijai salę ištuštinus, komunistai tęsė demonstracijas gretimose gatvėse. 600 policininkų buvo sušaukta tvarkai palaikyti. Tik po kelių valandų pavyko minią išsklaidyti. Suimta daug komunistų. Daugelis asmenų buvo sužeisti.

* * *

Korėjos Frontas. Praėjusį sekmadienį kiniečių dalinys, kuris puolė amerikiečių 45 divizijos laikomą vieną augštumą, buvo aprūpintas sprogstamos medžiagos maišeliais. Sprogstamoji medžiaga turėjo būti išsprogdinta pasiekus amerikiečių įtvirtinimus. Visi kareiviai buvo pasmerkti žūti kartu, bet nė vienas jų nepasiekė amerikiečių pozicijų. Kai dalinys po nesėkmingos atakos pasitraukė, prieš amerikiečių pozicijas buvo rasta 15 užmuštų ir 25 sužeisti kiniečiai.

* * *

Roma. Praėjusį pirmadienį Popiežiui sukako 77 metai. Ryšium su bloga sveikata savo gimtadienį Popiežius atšventė privačiai. Šią savaitę Popiežius taip pat švenčia savo popiežiavimo keturiolikos metų sukaktį.

* * *

Seulas. Gen. Maxwell Taylor Aštuntos Armijos Korėjoje vadas pasakė, kad armijos įnašas kovoje prieš komunizmą yra tai, kad ji laiko pririšusi vieną milioną komunistų karių. Kol. ta komunistų masė yra priversta laikyti frontą prieš mus ji negali būti panaudota kitur, bet kaip komunistai, taip ir mes dar turime pakankamai jėgų kariauti ir kitose vietose. Generolo nuomone komunistai Korėjoje yra pasirengę pavasario puolimui. Jie gali vykdyti frontalinį puolimą arba iškelti desantą, bet jie negali laimėti.

* * *

Tokio. Japonija ištrėmė aštuonis komunistus, ne Japonijos piliečius ir paskelbė, kad ateityje neįsileis Rusijos ar jos satelitų piliečių. Išimtis bus padaryta tik rusėm japonų žmonoms, kurios grįš kartu su japonais karo belaisviais. Ištremtųjų tarpe yra penki, du lenkai ir vienas čekoslovakas.

* * *

Taipeh. Chiang Kai Sheko kariuomenės vadovybė praneša, kad kinų nacionalistų partizanai įvykdė užpuolimą Kinijoje, netoli Hainan salos kurioje komunistai turi strateginės svarbos aerodromus ir laivyno bazes.

* * *

Berlynas. Per paskutinias 48 val. į vakarų Berlyną atbėgo per 5000 pabėgėlių. Tai buvo rekordinis pabėgėlių skaičius. Kaikuriose vietose susirinko tiek daug pabėgėlių, kad jie užkimšo gatves ir sutrukdė judėjimą.

* * *

Paryžius. Vyriausias Sąjungininkų Štabos Europoje pasisakė už tunelio per kanalą iš Prancūzijos į Angliją statybą. Toks tunelis labai palengvintų kariuomenės iš Anglijos į Prancūziją perkėlimą. Tačiau pati tunelio statyba, Štabo nuomone, yra grynai Prancūzijos ir Anglijos reikalas.

* * *

Buenos Aires. Gelžkelio stotyje sprogo bomba, vos kelios minutės po to, kai į ją atvyko iš Čilės grįžtąs prez. Peronas. Sprogimas įvyko už 100 jardų nuo prezidento vagono. Aukų nebuvo. Areštuoti šeši geležinkeliečiai.

RYTŲ „SAULE" LEIDŽIASI...

* * MARSALAS STALINAS PAVOJINGAI SERGA. * * JIS TUREJO PRIEPUOLI SAVO BUTE KREMLIUJE. * * SMEGENU UZDEGIMAS. * * NEGALI KALBETI. * * DESINIOJI KOJA IR RANKA PARALIZUOTOS. * * SUNKIAI KVEPUOJA. * * SIRDIS PALIESTA.

Biuletenyje, kurį pasirašė Rusijos sveikatos ministeris ir devyni gydytojai sakoma:

„Centrinis visa sąjunginės komunistų parijos komitetas ir ministrų taryba praneša nelaimę, kuri ištiko mūsų partiją ir taryginę liaudį — **SUNKIAI SERGA DRAUGAS JOSIFAS VISARIONOVICIUS STALINAS.**

„Vidurnaktį iš kovo mėn. 2 d. draugas Stalinas susirgo smegenų uždegimu savo bute Maskvoje. Paliestos gyvybinės smegenų dalys.

„Draugas Stalinas neteko sąmonės. Jo dešinioji ranka ir dešinioji koja buvo paraližuotos. Sunkiai paliesta širdis ir sutrukdytas kvėpavimas.

Antrame komunikate sakoma:

„Kovo mėn. 2 ir 3 d. imtasi reikalingų gydymo priemonių pagyvinti kraujo apytaką ir palengvinti kvėpavimą, bet sveikatos stovis nepagerėjo.

„Dėl kvėpavimo sutrikimų pastebima pas ligonį stoka deguonies.

„Smegenų uždegimas dar paaštrėjo. Gydymas tęsiamas.

Komunikatus pasirašė Rusijos sveikatos ministeris A. F. Tretiakov ir gydytojai. I.I. Kuperin, P. E. Lukossky, I.V. Konovlov, A. L. Mianikov, I.S. Glazunov, P. A. Tkačev, V.I. Ivanov-Nezmanov ir E.M. Tareyev.

Po sveikatos biuletenio buvo paskelbtas visasąjunginės komunistų parijos centrijos komiteto ir ministrų tarybos atsišaukimas kuriame sakoma.

„Visa kom unistų partija ir visa sovietų liaudis supranta svarbą to fakto, kad draugo Stalino liga pareikalaus ilgesnį arba trumpesnį laiką pasitraukti iš vadovavimo.

STALINAS GALI MIRTI 48 VALANDŲ LAIKOTARPYJE

Taip sako Londono gydytojai specialistai. Net ir tuo atveju, jei Stalinas pagytų, gydytojai mano, kad jis jau negalės kalbėti. Dešiniosios rankos ir kojos paralyžius rodo, kad yra paliesta kairioji pusė smegenų. Labai sunkus simptomas yra tai, Stalinas neteko sąmonės, ir kvepavimo ritmas (36 kartus per minutę).

AMERIKA SPĖLIOJA KAS BUS STALINO ĮPĖDINIU?

Amerikos visuomenė ne tiek domisi Stalino sveikata, kiek spėliojimais, kas užims Stalino vietą Kremliuje. Rimčiausiais kandidatais laikomas 52 m. amžiaus Georgi Malenkov, komunistų partijos generalinis sekretorius ir L.P. Berija, slaptosios policijos šefas. Paskutiniu metu Berijos slaptoji policija buvo aštriai kritikuojama, ryšium su gydytojų „sąmokslu" prieš sovietinius vadovus. „Pravda" ir „Izviestijos" aštriai kaltino saugumo policiją stoka budrumo, o tai Sovietų Sąjungoje yra mirtinis nusikaltimas.

Malenkovas yra jaunosios komunistų porevoliucinės kartos atstovas. Atkaklus, atsargus, šaltas ir nepasitiki vakariečiais.

Kiek anksčiau rimtu kandidatu į Stalino kėdę buvo laikomas Molotovas, ilgą laiką buvęs Stalino dešinioji ranka. Tačiau jis nedalyvavo Stalinui priimant Argentinos ir Indijos pasiuntinius ir todėl manoma, kad jo sveikata nėra labai stipri. Paskutinį kartą jis pasirodė arenoje sausio 12 d.

Kai žinia apie Stalino ligą pasiekė New Yorką, Višinskis miegojo. Jo adjutantai nežadino, ir jis apie įvykį sužinojo tik išsiemiegojęs. Rusijos delegacija JT konferencijoje atsisako duoti bet kokių paaiškinimų dėl Stalino ligos.

D. Britanijos Premieras, W. Churchillis, sužinojęs apie Stalino agoniją, pasiuntė Maskvos ambasadoriui Londone užuojautos žodžius.

SEN. HENRY CABOT LODGE PUOLA SOVIETUS

Kalbėdamas politinės komisijos posėdžiuose senatorius, kuris yra naujasis JAV atstovas prie JTO kaltino Sovietų sąjungą kad ji sąmoningai stengiasi prailginti Korėjos karą. Senatoriaus nuomone jei kiniečiai ir šiaurės korėjėčiai negautų paramos iš Sovietų Sąjungos, karas jau seniai būtų pasibaigęs. Jis pacitavo kiek patrankų, tankų ir lėktuvų Sovietų Sąjunga yra patiekusi šiaurės korėjiekų ir lėktuvų šiaurės korėjėčiams čiams ir pabrėžė:

„Šios skaitlinės rodo, kaip labai stengiasi Sovietų Sąjunga praplėsti Korėjos konfliktą. Nuo 1950 m. JT kovoja jau ne vietinį konfliktą, bet veda karą prieš jungtines korėjėčių ir kiniečių pajėgas remiamas Sovietų Sąjungos viso sovietinio pasaulio".

BRITAI KOPS Į EVERESTĄ

Britų ekspedicija, kuriai vadovauja pulk. John Hunt, ruošiasi naujam žygiui — įkopti į iki šiolei žmogaus nepasiektą Everesto viršūnę, Himalajuose. 10 ekspedicijų per eilę metų bandė įkopti ir nė vienai jų nepavyko.

Britų ekspedicijoje dalyvauja 13 narių. Šio mėn. 7 d. ši ekspedicija išvyksta į Katmandą, o iš ten pėsti žygiuos prie Everesto kalno. Pagal paruoštą planą ši ekspedicija pirmąją stovyklą įkurs 3.000 metrų augštyje, iš kur gegužės arba birželio mėn. pradžioje bus tęsiamas žygis toliau.

Pasikalbėjime su laikraštininkais ekspedicijos vadovas, pulk. Hunt, pareiškė, kad kartais jis turįs įspūdį, jog Himalajų slėnyje gyvena nežinomas gyvūnas, kuris, pulk. Hunt nuomone, yra kažkas tarp bezdžionės ir žmogaus.

Visai lietuvių tautai liūdint dėl

PROF. DR. W. VYDŪNO - STORASTOS

mirties, vėlionies giminėms ir artimiesiems gilią užuojautą reiškia

PLB VOKIETIJOS KRAŠTO VALDYBA

KELIA RODZIUSI ZVAIGZDE

SU VYDŪNU ATSISVEIKINANT

Skaudi žinia vėl pasiekė mus: nebesulaukęs 85 m. sukakties, kuri turėjo įvykti š.m. kovo 22 d., po trumpos gripo ir plaučių uždegimo ligos vasario 20 d. 17 val. 40 min. Detmolde, Moltkės gavėje 36, savo bute, užgęso laikinoji Vydūno ugnis. Užgęso, kad Jo kilnioji Dvasia degtų ir šviestų lietuviams visais amžiais.

Vydūno asmenyje lietuvių tauta netenka pačios gražiosios, pačios kilniosios asmenybės, rašytojo ir filosofo, žadintojo ir kūrėjo, dvasios milžino. Jei jis būtų buvęs ne lietuvis, jis būtų garsesnis už Mahatma Gandhį, už Hegelį ar L. Tolstojų. Jo moralinis ir kūrybinis šaltinis buvo daug gilesnis, amžinai trykštantis tokiais dvasios lobiais, kokių stigo pasauliniai mąstytojai.

Vydūnas (Vilius Storasta) gimė 1868 m. kovo 22 d. Jonaičiuose. Šilutės apsk. Jis buvo Mažosios Lietuvos sūnus, bet jis priklausė visai Lietuvai, jis švietė visai žmonijai. Jo daug veikalų yra parašyta vokiškai, jis buvo PEN-klubo narys.

Daugiau kaip 60 m. Vydūnas paaukojo Lietuvai. Jis rašė scenos veikalus, pats vaidino, pats režisavo. Jis kūrė kompozicijas dainoms. Jis organizavo chorus, pats dirigavo. Jis leido jaunimui laikraščius, pats rašė, pats platino. Mažojoj Lietuvoj kiekvienas jaunuolis žinojo Vydūną. Bet ir Didžiojoj Lietuvoj jis buvo nemažiau populiarus. Atsimenu 1920 m., kada mes moksleiviai gaudyte gaudydavom Vydūno raštus. Gimnazijoje steigėsi vydūnistų rateliai. Jis buvo dažnas svečias gimnazijose su paskaitomis, į kurias prisirinkdavo sausakimšai jaunuolių. Jo dvasia sklido iš jo kuklaus kūno, iš jo kilnių judesių. Jis spinduliavo kaž kuo, ko kiti neturėjo. Gal tik J.A. Herbačiauskas turėjo lagiagrečia sugestijos jėgą, bet Herbačiauskas degė daugiau prieštaravimo, tuo tarpu, kai Vydūnas spindėjo kuklumo dvasia.

Kaip neišsenkams minties gilumo ir grožio šaltinis pasiliks tautai amžini Vydūno filosofiniai veikalai: Tautos Gyvata, Mūsų Uždavinys, Visatos saranga ir kit. Juose jis prižarstė tiek aforizmu, tiek giliu ir amžinų minčių, tiek jis čia įliejo dieviškos dvasios ir filosofinės išminties, kad jis šiais kūriniais nusipelno Lietuvos Sokrato vardo.

Lygiai amžinas Vydūnas liks ir savo dramos kūriniais. Tiesa, jis nebuvo dramaturgas iš prigimties. Jis buvo ir čia filosofas. Prabočiu Šešėliai, Amžina Ugnis, Gaisras, Vergai ir Dykiai gliaudo tokias gilias mūsų tautos filosofines problemas, kurių neišsprendė nė vienas filosofas. Tautos ir valstybės amžinumo, žmoniškumo, gėrio ir grožio problemos yra ne tik keliamos, bet ir išspręstos.

Vydūnas buvo kartu ir vienas didžiausių lietuvybės gaivintojų ir jos gilintojų. Jis ne tik pats sielojosi, bet ir kitus vertė sielotis lietuvių kalbos grynumu, jos turtinimu, jos kūryba. Jis nemėgo spaudoje ir raštuose svetimų žodžių. Jis kūrė savitus, pagal lietuvių kalbos dvasią žodžius.

Vydūno dvasinis gyvumas ir kūrybinis gaivalingumas nesustojo iki jo mirties. Dar pernai rugsėjo 7 d. man teko jį aplankyti Detmolde. Jis buvo dvasiškai stiprus ir kūrybiškai nusiteikęs. Jis rašė daug straipsnių spaudon. Jis palaikė ryšius su savo gausiais bičiuliais. Jis rašė kasdien po 5 laiškus ir vedė savo korespondencijos dienoraštį.

Lietuvos Atgimimo Sajūdžio Vyr. Valdybos pakviestas būti garbės nariu, jis rašė: ,,Neatmenu, kad būčiau gavęs L.A.V. įstatus ir paaiškinimus. Bet žinodamas, kad L.A.S. siekia žadinti tautiečiuose taurų žmoniškumą, atsiduodu mielai Jūsų sambūriui, kokiu tik būdu norite mane į jį į terpti". (Iš laiško Vyr. Valdybai, 1952 m. lapkričio 29 d.) Prieš pat mirtį Jis dar rašė: ,,Vis rašymais užimtas..." Taip Jis visą amžių ir buvo užimtas rašymais. Todėl Jis paliko lietuvių tautai gausiausią kūrybinį palikimą — kelias dešimties savo veikalų.

Vydūnas buvo Lietuvių Tautos Žvaigždė, kuri švietė vaiskiausiai, ilgiausiai ir rodė kelią daugumai tų lietuvių, kuriems Lietuva yra ne tik brangiausias žodis, bet ir brangiausias turtas, kurio netekus, netenkama ir gyvenimo prasmė. Ir ši Žvaigždė liks šviesti Amžinajai Lietuvai, kurios gyvatą saugos būsimosios kartos, Vydūno, Vaižganto ir kitų taurųjų Lietuvių žvaigždžių ir žvaigždelių šviesos vedami.

Rami Siela, ramiai ir užgęso. Bet šis laikinis užgesimas užkurs amžinąją Vydūno dvasios ugnį ir ji šildys lietuvius, atsidūrusius Sibiro speiguose ir viso pasaulio kontinentuose. Ilsėkis ramiai, mūsų Garbės nary, mes su Tavimi ir mes už Tave toliau kovosime ir atidirbsime.

Stepas Vykintas

MAZALAITE GAVO NOVELES PREMIJA

KONKURSAS GAVO 24 NOVELES. — PREMIJAS ISDALINS PER MAIRONIO MINEJIMA CHICAGOJE.

Paskirstytos ,,Draugo" novelės konkurso premijos. Pirmąją premiją laimėjo rašytoja Nelė Mazalaitė.

Kūrinių įvertinimo komisijos posėdis įvyko Chikagoje vasario 6 d.

Konkursui buvo prisiusta 24 novelės. Pirmoji premija ($100) vienbalsiai buvo paskirta už novelę ,,Ąžuolinės durys" ir jos autorius pasirodė esanti rašytoja Nelė Mazalaitė.

Antroji premija ($75) keturiais balsais paskirta už novelę ,,Kunigėlis" ir jos autorius yra A. Būkas (slapyvardis), Toronto, Kanada.

Trečioji premija ($50) trimis balsais teko už novelę ,,Pirmasis pacientas" ir jos autorius yra Nijolė Rimkutė, Cicero, Ill.

Komisijai pirmininkavo kun. K. Baras, sekretoriavo rašytojas dr. J. Kaupas. Komisijos nariai: rašytojas A. Valentinas, Ono Zailskienė ir kun. Celiešius.

Premijos laimėjusiems autoriams bus įteiktos Chicagoje kovo 22 d. įvykstančiame specialiame Maironio minėjime.

DRAMOS VEIKALU KONKURSAS —

SKEMA IR LAUCIUS LAIMEJO PREMIJAS

PIRMOJI PREMIJA 500 DOL. O ANTROJI 300 DOL. REKOMENDUOTI DAR KETURI VEIKALAI.

Kultūros Fondo skelbtojo dramos veikalo konkurso pirmąją premiją laimėjo rašytojas Antanas Škėma, o antrąją —rašytojas Stasys Laucius gyvenąs Nottinghame.

Konkurso Jury komisijos posėdis įvyko Chikagoje vasario 1 d. Komisijai pirmininkavo Kultūros Fondo pirmininkė Aldona Augustinavičienė, specialiai atvykusi iš Clevelando, sekretoriavo rašytojas Stasys Tamulaitis. Komisijon įėjo rašytojas Alovzas Baronas ir aktoriai Stasys Pilka bei Vytautas Valiukas.

Konkursas laikomas ypatingai pavykusiu, kadangi jam prisiusta net 23 veikalai ir didžioji ju dalis yra žinomų literatūros žmonių plunksnos darbas.

Komisija sutarė pirmąją premiją 500 dol. paskirti už veikalą ,,Pabudimas", o antrąją 300 dol. premiją už veikalą ,,Ponios Žydrienės bendrabutis".

Pirmojo veikalo autorius pasirodė esąs rašytojas Antanas Škėma, o antrojo —rašytojas Stasys Laucius.

Be to, komisijos atžymėti ir rekomenduoti dar šie veikalai: Ožka barzdžio ,,Kanarėlė", Niiolės ,,Vienas ir kiti", Vijoklio ,,Sugrįžimas", Žvaigždeklio ,,Paskutinė viltis".

Premijos laimėjusiems autoriams bus įteiktos Clevelande, Ohio specialiame literatūros vakare, greičiausiai kovo 1 d. Būtų gražu, kad atsirastų leidėjų, kurie nedelsdami išleistų šiuos veikalus ir tuo būdu pašalintų lietuviškųjų scenos veikalų badą.

Clevelando Kultūros Fondas, pas kelbęs tą konkursą, nusipelnė nepaprastos padėkos.

NAUJAS ROMANO KONKURSAS

„DRAUGAS" SKELBIA TRECIA ROMANO KONKURSA IR SKIRIA 1.000 DOL. PREMIJA.

,,Draugo" Bendradarbių Klubas, švęsdamas katalikų šurnalistų globėjo šv. Pranciškaus Salezo šventę, pasisakė už trečio romano konkurso organizavimą.

Konkursą skelbia ir organizuoja ,,Draugo" redakcija. Premijos dydis — 1,000 dolerių. Rankraščiai įteiktini iki 1953 m. lapkričio 1 d.

Premija išmokama iš premijų fondo, kurį įsteigė ,,Draugas", jo Bendradarbių Klubas ir Čiurlionio ansamblis.

Du teisėjus premijuotinam romanui parinkti paskirs Lietuvių Rašytojų Draugija, o tris ,,Draugo" redakcija.. Komisijos sąstatas bus paskelbtas vėliau.

Romano siužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinele ir turėti teksto apie dviem šimtam romano formato spausdintų puslapių.

Kūrinius siųsti adresu: Romano Konkurso Komisijai, ,,Draugas", 2334 So. Oakley Ave., Chicago 8, Ill.

Sprendimo bešališkumui patikrinti autoriai turi pasirašyti slapyvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant romano antraštę ir pasirinktą slapyvardį.

Premiją gavęs autorius be papildomo honoraro romano pirmosios laidos teisę perleidžia ,,Draugo" Bendradarbių Klubui, įskaitant ir teisę spausdinti ,,Drauge" ir išleisti atskiru leidiniu. Premijos nelaimėję autoriai dėl spausdinimo sąlygų susitaria atskirai.

ATSIUSTA PAMINETI

August Gailit TOMAS NIPERNADIS, novelių romanas. Vertė H. K. Išleido knygų leidykla TERRA, 748 West 33rd St., Chicago 16, Ill. 314 psl. kaina 2.50 dol.

August Gailit — vienas iškiliausiųjų estų literatūros pajėgų, savo kūryba plačiai žinomas Vakarų Europoje. Ši jo knyga, TOMAS NIPERNADIS, laikoma vienu geriausiųjų novelių romano pavyzdžiu savo stilium, sąmojum, nuosaikumu, ryškiais tipais ir gamtos aprašymais pagaunanti ne tik eilinį skaitytoją, bet sudominusi ir tokius rašytojus, kaip Hermann Hesse ar Hans Fallandą, lyginančius ji su Don Kichotu, Tilliu Eulenspiegeliu ir Knut Hamsuno veikalais.

OKUPUOTOS LIETUVOS LITERATURA

Paul Winterton, kuris buvo vieno Londono dienraščio korespondentas Maskvoje nuo 1942 iki 1945 metų, ,,Report on Russia" knygutėje rašo: ,,Lozovski's — vienas iš Užsienio Reikalų vicekomisarų — vieną kartą man girdint kalbėjo, kad sovietų spauda yra pagrindinis mūsų žinių šaltinis ir kad jos turi užtekti visiems mūsų reikalams".

Ir mums tenka naudotis lietuvių kalba spausdinama sovietine spauda, kad sužinotume, kas naujo laimėta literatūros baruose Lietuvoje. Savaime suprantama, kad visų Lietuvoje išleidžiamų knygų turinys turi būti socialistinis. Rašytojams nereikia galvoti, apie ką rašyti: jų pareiga surasti tinkamą formą jau iš anksto duotoms temoms. O tos temos nelabai įvairios: pirmiausia visur ir visuomet reikia pasmilkyti draugui Stalinui; toliau reikia pasidžiaugti kolūkiniais laimėjimais ir būtinai pasiskūsti sunkiais buržuaziniais laikais; naujas motyvas — pakolioti kapitalistinius Amerikos imperialistus su visais jų talkininkais...

Šiame straipsnelyje noriu skaitytojus supažindinti su dabartine okupuotosios Lietuvos tarybine poezija, kuri taipgi nenutolsta nuo ką tik mano paminėtų pagrindinių temų.

STALINO VARDAS

Kai negalima Lietuvoje garbinti Dievo ir su senuoju Puainu dainuoti apie Rūpintojėlį, rūpesteliu šalia kelio rymantį, reika jieškoti pakaito. O vargšai užguiti rašytojai žino, kad ,,tu dirbki taip, kaip Vadas moko, ir būsi pagerbtas visu" (vl. Grybas). Taigi, pirmoj eilėj jie išsijuosę liaupsina saulutę Staliną.

Net toks vyras, kaip *A. Venclova*, kuris pirmosios sovietų okupacijos metu netikėtai Švietimo ministeriu pabudo ir, rodos, gerai supranta, kada ir dėl ko bulvės auga, o kada pūva, — pasivertęs nemokša, ,,Stalino vardo" eilėraštyje šaukia:

Mums Stalino saulė
sušildė kolūkių vagas,
ir derlius jau bręsta,
lyg, gintaras, saulėj degąs.

Toliau jis dar primityviau pataikauja okupantui: tartum niekuomet elektros šviesos nematęs, skelbia, kad tik ,,Stalinas liepė įžiebt elektra ir plienu" komunizmo dienų tamsybes. Su baime per teleskopą žiūrėdamas į vadą, A. Venclova per tą patį teleskopą pamato Lietuvoje dykumas, vėjo akėjamas, ir aiškina, kad šiandien Stalino įsakymu ,,ten girios žaliuoja lino įsakymu ,,ten girios žaliuoja, palaima valstiečio-kūrėjo".

Pagaliau A. Venclova, tarsi koks fetišistas, sudievina Staliną ir komunistiniu pamaldumu kužda:

Jo vardą kartoja
padangėj iškilę kalnai
ir mėlynos jūros,
ir girių žalieji sparnai...

Štai, tau ir laiminga nerūpestinga jaunystė, ir viskuo aprūpinta senatvė!

Nuo buvusio ministerio, o dabar tik laisvai samdomo poeto A. Venclovos neatsilieka nė jaunesnysis *Vl. Grybas*. Jo eilėraščio pavadinimas tarsi kokio atsišaukimo: ,,Mes Stalino Įstatymu ginkluoti". Koks gi tas įstatymas? Pasirodo, Vl. Grybas žino, kad Kremliuje yra salė, iš kurios Stalinas sako ,,istorines kalbas". Jis net regi, ,,kaip vadas ranką tiesia virš metų praeitų" ir sako istorinę kalbą liaudžiai:

Dosnioji žemė,
miestai, jūros gilios, —
tai visa
tavo,
kuriantis žmogau!

Taigi, žodžiai čiut ne iš Šv. Rašto apie pasaulio sutvėrimą, tik vietoje Dievo Tėvo — čia Stalinas...

Vl. Grybui atrodo, kad ,,kiekvienas Stalino minty užgimęs žodis suspindi tartum švyturys". Deja Jis nenori atsiminti, kad to žmogaus mintyje gimė ir žodis — ,,pavergti Lietuvą!" Pavergtas žmogus gi pavergėjui himnus gieda, kaip jokiam kitam vergijos krašte nebuvo girdėta. Maža to: Vl. Grybas, tarsi pamiršęs, kad Stalino karvelidėje auginami taikos balandžiai, agituoja ,,į naujas kovas", nes, girdi, jau ,,gniaužiasi žmonijos kumštis kietas":

į laisvę
saulė Stalino
nuves.

Taigi, vėl ta pati ,,saulė" ir vėl ta pati komunistinė mintis, kaip ir pas A. Venclovą, kad nuo tos saulės:

stepėj, kopose,
net dykumoj
kolūkių javas bręs.

Netgi paprastam žmogeliui įkyrėtų tokios nesąmonės. Tačiau rašytojas Lietuvoje neturi teisės savarankiškai galvoti arba tam pačiam Stalinui džentelmeniškumo paskaitų skaityti.

KOLŪKIAI

Lietuvos liaudis, Juozo Grišmanausko liudijimu, taipgi jau išmoko dainuoti apie kolūkius. Ir kaipgi nedainuos, kai ten vien vargas ir ašaros. Taig, liaudis paslapčia ir traukia:

Verkė gaidys ir ožka,
prie kolchozo pririšta, —
ką nori, tą daryk,
tik kolchozan nevaryk!

(nukelta į psl. 5.)

BR. DAUBARAS

MELYNA SUKNELĖ

Antroji dalis

II.

Viskas užgriuvo netikėtai tą patį vakarą, kai Rindžius, grįžęs iš fabriko popietinės pamainos, hostelio valgykloje nerado įprastoje vietoje laukiančios Rindžiuvienės. Apie Myliaus suėmimą jis jau žinojo. Ši žinia, pradžioje, jį labai džiugai nuteikė. Pagiežos kirminas, pyktis ir ilgai širdyje nešiota neapykanta pasklido po visą jo kūną, patenkindama žmogaus — vilko keršto jausmus. Myliaus suėmimas ir visuotinis jo pasmerkimas, Rindžiui atnešė dviguba atoslūgį: baimė, kad jis galėjo būti išduotas ir iššifruotas — atitolo. Antra, jis jautėsi nusikratęs nepageidaujamo žmogaus, kurį kiekvienu metu mielai būtų sutraiškęs. Fabrike ir nakeliui į hostelį Rindžius džiaugėsi, kad, vis dėlto, kaip gera turėti tokį stiprų užnugarį, kaip Semionovas. Jis ne tik už mažas paslaugas moka pinigus, bet ir taip visa sutvarko, kad jis, Rindžius, lieka švarus, o nukenčia žmogus, kuri mielai savo rankomis būtų paskandinęs kibire. Dabar, galvoja Rindžius, — kurį laiką jis turėsiąs pakeisti taktiką su žmona: džius, eidamas hostelio aikštele jis duos jai pinigų, nueisias į kina ir pasiūlysiąs atostogoms įšvažiuoti į pajūrį. Tegu žmonės mato, kad jis ne toks jau kietas nagas, kaip apie jį kalba. Rindžius žinojo Gražinos nuolaidų būdą ir dabar, kada visos pamazgos ir kaltės yra visų verčiamos Myliaus saskaiton, jis tikėjosi nesunkiai parkalbėti ją ir išlyginti tuos nesklandumus, susidariusius per paskutiniąsias dienas.

Įėjęs valgyklon Rindžius permetė akimis sėdinčius prie ilgo stalo pamainos bendrus, jieškodamas Gražinos. Numetė nuo peties išsitrynusį, bespalvį duonmaišį ant stalo, atsisėdo ir kelias minutes laukė žmonos. Tai buvo pirmas atsitikimas, kad ji, iš anksto jo neįspėjusi, nelauktų sugrįštančio. Šitai jam labai nepatiko. Jo nuotaika ūmai ėmė kristi. Jis nežinojo priežasties, sulaikiusios Gražiną nuo šitos pareigos, kurią ji per penkeris metus sąžiningai atlikdavo. Jis dar kelis kartus apsidairė salėje. Nerades jokio ženklo, gana piktai vokiškai užkalbino netoli sėdintį latvį:

— Ar nematei mano žmonos?

— Ir aš stebiuos, kad šiandien jos čia neradome. Gal dar ateis, — nuramino latvis, ir toliau lupinėjo šakute kepto kraliko šlaunį.

Kurį laiką jis dar nutarė laukti. Kietais, trumpai nukarpytais nagais Rindžius nerviškai daužė baltai nušveistą stalo lentą, nuolat dairydamasis į ateinančius darbininkus ir į trumpą jų eilutę, išsirikiavusią prie virtuvės augšto, pilka skarda apdengto stalo. Popiečio pamainoj dirbdamas, jis dar niekad nėra pats nuėjęs atsinešti davinio. Ir dabar jis nutarė laukti kol ji pasirodysianti, arba iš viso nevalgęs išeisiąs.

— Nelaukite, ponas Rindžiau, žmonos. Ji šį vakarą tikriausiai nebeateis. Ji išvažiavo. Su lagaminais...

Jugoslavas sutiko paplentėje dar saulei nenusileidus... Buvau ir aš nuėjusi pas ją pasiskolinti tautiškų raštų pavyzdžio, bet jos iš tikrųjų nebėra. Durys užtrenktos ir tamsu viduje... neatgaudama kvapo išdėstė Raugelienė, pamačiusi vienišą sėdintį Gražinos vyrą.

Rindžius pastūmė nuo savęs duonmaišį, pasisuko į kalbančią Raugelienę ir pajuto, kaip jo gerklę užveržė nežinoma virvė, lyg šeško koją, patekusią į kaukanus. Jis vargais nurijo seiles ir sausu balsu paklausė nelaimę atnešusios moters:

— Ak, ponas Rindžiau, ji pabėgo... Sako, kad ji yra įsivėlusi į tą pačią bylą, už kurią ir Mylių suėmė... Tokia baisi nelaimė užgulė ne tik jus, bet ir visus mus lietuvius. Tai baisi gėda, baisus įvykis. Ir kas galėjo tikėtis...

— Aš ją surasiu! — riktelėjo Rindžius ir, palikęs duonmaišį, tekinas išbėgo iš valgyklos.

— Tai vargšas žmogus! Tokią Dievo rykštę turi dabar pakelti, — užjautė Raugelienė išbėgantį ir, prisėdusi prie stalo, ėmė vokiškai pasakoti paskutiniuosius įvykius vakarieniujamtiems įvarių tautybių hostelio gyventojams, grįžusiems iš fabrikų ir kasyklų.

Rindžius, savo akimis įsitikinęs, kad Raugelienės baisi žinia yra įvykęs faktas, nebegrįžo valgyklon, bet pasuko į savo baraką. Praėręs vienukės duris, jis rado du raštelius, pakištus pro durų apačią. Raštelių autorius jis pažino, vos akį užmetęs. Vienas jų buvo Gražinos, antras Semionovo. Abiejų turinys — mirties sprendimas. Gražina rašė: ,,Pasitraukiu, žinodama kieno rankomis Mylius yra žudomas. Manęs neieškok. Nerasi. Sugrįšiu su Myliumi įrodyti žmonėms tavo niekšingumą ir parsidavimą žmogėdroms. Mūsų niekas neberiša, nors buvome surišti Dievo. Tegu Jis tau atleidžia. Aš šito neįveikiu padaryti.

Gražina"

Antrojo, rusiškai rašyto, turinys buvo baugesnis ir, jo nebaigęs skaityti, Rindžius nejučiomis sėstelėjo lovoje. Semionovui Rindžius buvo atlikęs mauriškąjį darbą. Kaip ir kiekvienam, nebereikalingam maurui, nedviprasmiškai buvo pasiūlytas ir atpildas. Semionovas rašė: ,,Jūsų žmona išdavė mus ir tave... Teisinkis, kad esi komunistas ir dirbi už ideją ir taiką. Jei kitaip pasielgsi — mūsų rankos pasieks tave kiekviename žemės kampe. Greit būsi vietos policijos suimtas ir repatriuotas į savo tėvynę. Tavo pavardę turėjome atiduoti vietos imperialistinei spaudai, norėdami apsaugoti taikai ir komunizmui nusipelniusį draugą. Nepasikarščiuok ir nepadaryk neapgalvoto žingsnio, už kurį, grįžęs į tėvynę, turėsi atsakyti prieš liaudies teismą. Tavo gyvenimo kelias — grįžimo kelias. Netikiu, kad pats teisinsies, jog dirbai už mūsų pinigus, kuriuos visada sumokėdavome. Pagal mūsų susitarimą — išdavimas — mirtis. Kartoju, tiems, kurie netrukus tavęs klaus, — yra vienas atsakymas — dirbai už taiką ir komunizmą! Sekmės! *S.*

Rindžiui paguosti ir pareikšti užuojautos susirinkimo išrinktoji komisija, vadovaujama Raugelienės, ilgai negalėjo atlikti pavestojo uždavinio ir tai dėl paprasčiausios priežasties: kambaryje buvo tamsu ir durys užrankitos. Malkus, komisijos dalyvis, norėdamas įsiteikti Raugelienei, stipriai krumpliais beldė į plonas dureles, tačiau jos dusliai aidėjo, tarsi užvoztas karsto dangtis.

— Matyt, kad kur nors vėl bus išėjęs. Nejuokai, tokie pergyvenimai ir nemalonumai nekaltai iškentėti, — garsiai aiškino Raugelienė, norėdama atkreipti barako gyventojų dmesį, kad jos misija tokia svarbi, jog ji ir be manadžerio sutikimo drįso peržengti moterimo vyrų barako slenksį.

(b.d.)

LIETUVIAI SVETUR

AMERIKOJE

* Dr. Antanas Milaknis, buvęs Kauno Veterinarijos Akademijos docentas išlaikė Illinois valstybinius egzaminus ir gavo teises verstis privačia veterinarine praktika.

* Adv. H. ir E. Tumai, tik prieš porą metų atvykę į Los Anegeles įveikė įsigyti nuosavus namus. Adv Tumas dirba dažų fabrike ir laisvalaikiu Sekmadienio mokykloje. Jo žmona baigė Immaculate Heart Mergaičių Kolegiją su anglų kalbos specialybe.

* Brooklyne įvyko Lietuvių Gydytojų Draugijos susirinkimas, kuriame dalyvavo 27 gydytojai. Naują valdybą sudaro dr. A. Dumbrys, dr. Radzvinskas, dr. Tercijonas, dr. Dičpinigaitis ir dr. Rajanienė. Iždinikais dr. Gasiūnas ir Daugėla. Susirinkimas svarstė įsteigti bendrą lietuvių gydytojų sąjungą.

* ,,JEI BŪTUMĖT LITERATŪROS JURY KOMISIJOJE, už kurią knygą skirtumėte premiją? Šitokią anketą paskelbė VIENYBĖ prijungdama šį, 1952 m. išleistų knygų sąrašą:

PROZA

J. Jankus, Paklydę paukščiai,
L. Dovydėno, Per Klausučių ulytėlę,
M. Katiliškis, Užuovėja,
R. Spalis, Didžiosios atgailos,
J. Savickis, Šventoji Lietuva,
J. Švaistas, Petras Širvokas,
S. Būdavas, Varpai skamba,
B. Daunoras, Neramu buvo Laisvės alėjoje,
P. Abeikis, Žemaičių krikštas,
N. Mazalaitė, Gintariniai vartai,
Ą. Bražvilius, Kolorijos ir doleriai,

POEZIJA

B. Rukša, Ugnies pardavėjas,
H. Nagys, Saulės laikrodžiai,
J. Augustaitytė - Vaičiūnienė, Žvaigždėtos naktys,
M. Vaitkus, Vienatvėje,
O. B. Audronė, Beržų pasakos,

VAIKŲ

S. Zobarsko, Doleris iš Pitsburgo,
R. Spalis, Gatvės berniuko nuotykiai,
...*V. Nemunėlio ir V. Augustino* Po tėvynės dangum.

* * *

Amerikos lietuvių savaitraštis ,,Dirva" vasario pabaigoje keliasi į nuosavus ,,Vilties" bendrovės namus, esančius Clevelande. Be redakcijos, numatoma plėsti knygų platinimą ir su laiku vykdyti leidyklos planus. Šiuo metu ALTS ruošiasi į seimą Filadelfijoje, kuris įvyks kovo 14—15 d. Šiam seimui siūloma steigti kan. J. Tumo Vaižganto vardo literatūros fondą, be to, šalpos organizaciją, stipendijų fondą jaunimui ir kt. Taip pat numatoma plėsti ir patį ,,Dirvos" laikraštį.

ARGENTINOJE

* Buenos Aires lietuviai šiais metais Vasario 16 sukaktį minėjo nepaprastai iškilmingai. Tą sukaktį minėjo kelios vietos organizacijos.

* Cordobos kelių lietuvių iniciatorių dėka nuo sausio mėn. pradėjoveikti lietuviška mokykla. Mokytojauja A. Mackevičiūtė — Zotovienė.

* Naujakurys V. Cibavičius ir J. Maminskas įsitaisė čerpių fabrikėlį. Buenos Aires lietuviams šie tautiečiai čerpes parduoda pigesnėmis kainomis.

* Argentinoje mirė žinoma vietos lietuviams scenos darbuotoja Bronė Ainorytė — Baubinienė, 37 m. amžiaus.

* Argentinoje ėjusio raudonojo ,,Darbo" redaktorius Ant. Vaivuskas, artimas Bimbos ir Mizaro bendradarbis, išvyko Lietuvon su visa šeima. Matyt, kad Argentinoje jam nebešvietė ,,saulutė"...

* * *

INŽINIERIUS - MŪRININKAS

Gyvenimas margas ir kartais klastingas, todėl nenuostabu, jei lietuviai besiblaškydami po platų pasaulį šimtus kartų keičia savo profesijas. Neretai svetimieji stebisi, matydami lietuvį su augštuoju mokslu, dirbantį papraščiausią darbą; gydytojas dirba baldus, teisininkas nešioja geležį, inžinierius mūrininkauja ir t.t. Argentinoje ypatingai sunkios geresnio įsikurimo sąlygos, todėl čia lietuviai nėra nusistatę laikytis vienos profesijos, bet pagal reikalą dirbti viską. Prieš porą metų iš Anglijos atvykęs jaunas ir nepaprastai energingas inžinierius Stasys Kavaliauskas, kiekvieną laisvą nuo tiesioginio darbo valandėlę, išnaudoja mūrininkaudamas: jis statosi nuosavą namą, nuosavame žemės sklype, netoli Buenos Aires. Tenka stebėtis šio lietuvio gabumais ir pasiryžimu.

L. Kančauskas.

KANADOJE

* Vasario mėn. Toronto oficialiai įvyko lietuvių namų atidarymas. Namų pirmininkas, J. Strazdas, trumpai nupasakojo namų įsigijimo istoriją ir namų reikšmę vietos lietuvių kolonijai.

* Toronte įsikūrė pirmasis Kanadoje lietuvių bankas. Manoma, kad netrukus ir Montraelis turės lietuviškąjį banką.

* Montraelio lietuviai, nenorėdami atsilikti nuo torontiškių, nutarė kuo skubiausiai pirktis namus, ir, kaip vietos spauda pažymi, žymiai didesnius negu Toronte. Toronto kolonija už namus sumokėjusi 45.000 dolerių.

* Geraldtonono (Ont) apylinkės miškuose šią žiemą ypač daug lietuvių kerta medžius. Daugumas jų turi automobilius, tačiau maža tokių, kurie, žiemos metu važinėdami būtų išvengę mažesnių ar didesnių susiekimo nelaimių. Tačiau dar daugiau nelaimingų atsitikimų įvyksta miško darbus dirbant. Šito priežastis — nepaprastai augštas darbo tempas.

* Hamiltone surengtame Nepriklausomybės minėjime dalyvavo V. Sidzikauskas.

* Naujai į Hamiltoną atvykęs A. Šimkevičius atidarė vaisvandenių krautuvę, kurioje yra ir paštas.

* Sault Ste Marie, Ont. gyvenąs Jonas Duoba sunkiai susižeidė dešiniąją ranką. Tos pat vietovės korespondentas rašo, kad ,,Darbų fronte" reikalai prasti, kaip ir kitur. Mieste nemaža bedarbių.

* Toronto gyvenę tautininkai sušaukė Lietuvių Namuose susirinkimą skyriui įsteigti. Nariais užsirašė 20. Skyriaus valdybon išrinkti: Aglinskas, Budreika, Jankaitis, Kalenda ir Stepaitienė. Rev. kom. Abromaitis, Kvederas, Lelys.

* Montraelio skautai dalyvavo iškilmingose pamaldose už a.a prezidento A. Smetonos vėlę, jo mirties 10 metų sukakties proga.

* Montraelyje mirė Mykolas Ivanauskas, neseniai atvykęs į Kanadą.

* Pagal naująjį JAV imigracijos įstatymą lietuviams, norintiems išvykti iš Kanados į JAV viešnagėn atsisakoma vizuoti lietuviškieji pasai.

MOKSLO IDOMYBES

LIGŲ ATLASAS

Vokietijoje išleistas žmonijos ligų atlasas, kur 48 lapuose atvaizduota žemės sritys, kur siaučia ligos ir epidemijos. Tai nauja pažanga medicinos mokslo srityje. Užkrečiamųjų ligų plitimo žymus faktorius yra gyventojų tirštumas, gyvenimo lygis ir klimatas bei žemės ir dirvožemio sudėtis.

Žemėlapiai įgalina stebėti ligos judėjimą, jos vystimąsi ir plitimą. Kur epidemijai pasirodžius, medicinos žmonės gali tuoj stebėti ligų žemėlapyje jos padėtį ir laiku griebtis priemonių.

1856 metais, kaip žemėlapis rodo, Meka ir Aleksandrija buvo choleros epidemijos centrai, kuri užliejo visą vakarinį pusrutulį. Gi 1945 po 80 metų, stipriai cholerai paplitus Egipte, laiku susigriebta atsargumo priemonių, ji buvo lokalizuota toje šalyje. Europa buvo visai nepaliesta.

Ligų žemėlapiai ne vien tik medikams įdomūs, bet lygiai istorikui, socialogui, ūkio technikui. Naujų žemės turtų atradimui ir išnaudojimui šis atlasas daug padės.

KALBANTIS ŽODYNAS

Neseniai Čikagoje išimtas patentas ,,garsiniam žodynui", kuris leidžia išgirsti tikslų akcentuotą tarimą atskirų žodžių. Žodynas sutvarkytas iškarpų būdu; puslapyje paduoti žodžiai, jie išaiškinti ir prie aiškinimo priklijuotos ištarimo juostelės.

ATOMO LAIKRODŽIAI

Mūsų laikrodžiai tikslūs tik kasdieniniam gyvenimui. Kur mokslas prasideda — jie mažaverčiai. Net ir kvarco kristalo laikrodžiai, — mokslui dar nėra užtektinai tikslūs. Jų paklaida per metus: — 0,002 sekundės, bet tyrinėtojams reikia dar tikslesnio laiko.

Iš kur gi kilo laiko sudalinimas į valandas, minutes ir sekundes? Ligi šiol vartotas laiko matas yra saulės diena. Sekundė gi 86.444-ji saulės dienos dalis. Saulės dieną— žemės apsisukimo dieną, kvarco laikrodis parodo tiksliai. Šis laikrodis varomas ritmiškai lygiai pasikartojančių kvarco kristalo svyravimų, tačiau per metus vistiek gaunasi 0,002 sek. netikslumas.

Dar taisyklingesni svyravimai yra atomuose. Todėl, suprantama, kad jau bandoma sukonstruktuoti atominius laikrodžius, kurie tam tikro atomo vibravimo įtakoje bus tiksliai reguliuojami. Suprantama, tai bus labai sudėtingas reikalas ir ne kiekvienas galės būti atominių laikrodžių meistru.

Tačiau ne vien tik laikrodžiai kalti. Pati sekundė, laiko matas, nėra tikslus. Pats didysis laikrodis, pagal kurį visi kiti nustatomi — mūsų žemė neina tiksliai, nes iš tikrųjų žemės apsisukimas nėra vienodai tikslus. To priežastimi yra trys faktoriai: 1. Jūros potvyniu ir atoslūgiu vandens trintis lėtina žemės kasdienini sukimasi. Per 100 metų žemės apsisukimo dienos laikas pailgėja 0,001 sek. Gal juokingas trupinėlis, tačiau astronomijoje gali tai labai daug reikšti.

2. Žemės apsisukimo laikas svyruoja ir pagal metų laikus. Pavasarį, kai viskas sujuda, žemė sukasi lėčiau negu pvz. rudenį. Ir čia žemės dienos skirtumas gali būti apie 0,06 sek.

3. Pagaliau, yra ir dar kitų, žemės apsisukimą lėtinančių priežasčių. Taigi, žemė nėra tikslus laikrodis ir mokslas jau pradeda šio laiko mastelio atsisakyti. Punktualumas turi būti!

Pagal paskutiniuosius mokslo davinius, žemės aplėkimas apie saulę, — sideriniai metai, yra pastovus laikas. Reikia manyti, kad metai vietoj dienos moksle bus paimta kaip laiko matavimo vienetas.

PAVERGTOJ TEVYNEJ

GYVENIMO LIETUVOJE NUOTRUPOS

Nors bolševikai viską stengiasi suvalstybinti, bet kai kas ir jiems pasidaro nebepatogu Pvz., miestuose ir miesteliuose dalis gyventojų turi mažyčius namelius, kurie neįeina į suvalstybinimo projektą, bet yra apdėti labai dideliais mokesčiais. Prie kiekvieno tokio namelio yra nedidelis daržovėms sodinti sklypas su keliais vaismedžiais. Už kiekvieną tokį vaismedį reikia kasmet mokėti 50 rublių specialių mokesčių. Neatsižvelgiama ir į tai, jei kuris medis mažai vaisių duoda. Todėl vaismedžiai ima nykti — senieji nupjaunami ir sunaudojami kurui, o jaunų nesodinama.

Lietuvoje vaisių trūkumas yra toks didelis, kad apie juos kalbama lyg apie pasakiškus skanėstus, kuriuos pirkti ir valgyti gali tik komisarai. Be to, nuo tebesamų vaismedžių vaikėzai dar neprinokusius vaisius nudrasko su šakomis. O jei tokius ,,vaisių mėgėjus" pavyksta pagauti ir pristatyti milicijon, tai galima tikėtis būti apšauktu fašistu ir ištremtu Sibiran, nes kaip tik tokie vagišiai be išimties priklauso komjaunimo organizacijai.

Milicija ir enkavedistai, naudodamiesi proga, neva jieškodami partizanų, dienomis ir naktimis daro kratas pas žmones miestuose ir kaimuose. Tokių kratų metu visi namiškiai suvaromi į atskirą patalpą, o ,,draugai" čiumpa, kas tik po ranka pakliūva. Po tokių ,,vizitų" žmonėms bepalieka nebent tik koks trupinėlis duonos.

Keli asmenys mėgino dėl to skųstis Kaune ir parašė kelis straipsnius spaudai. Tokias atvejais atvyksta komisija, reikalą ,,ištiria" ir, kaip nepagrįtus, skundus atmeta. *Gi kas ištinka tuos, kurie bandė ,,teisybės jieškoti",* netenka nei aiškinti. Jie apkaltinami liaudies priešais ir nueina tais pačiais keliais Sibiran, kaip jau milijonai kitų yra nuėję.

Kartą vieno miestelio turgavietėje buvo suguldyti keturi nušauti partizanai. Prie jų buvo pastatyti milicininkai, kurie klausinėjo žmonių, ar kas nušautųjų neatpažįsta. Tačiau niekas nenorėjo pasisakyti atpažįstas, nes tai buvo pavojinga — tuos žmones tardydavo ir dažnai įtardavo bendradarbiavus su partizanais. Matydami, kad suaugusiųjų nepavyks pagauti, milicininkai griebėsi gudrybės, stengdamesi, kad prie nušautųjų prieitų maži vaikai. Jie viliojo juos saldainiais ir, užkalbindami, stengėsi išgauti iš vaikų žinių apie nušautuosius. Lietuviai tėvai, kiek galėdami, saugoja vaikus nuo tokių ,,pasikalbėjimų" su milicininkais.

KURZEMEJE

VIESPATAUJA BAIME

Tokia antrašte ,,Westfaelische Rundschau", Dortmund, vasario 14 d. deda straipsnį, kuriame pertiekia švedų spaudos pranešimus apie keturių latvių pabėgimą žvejų laivu iš Liepojos į Švediją.

Liepojos uostas esąs visiškai uždarytas prekybos laivams. Kartais čia sovi iki 40 povandeninių laivų, be to, daugelis mininkų, torpedinių laivų ir kreiserių. Liepoja, su kopų apsuptu neužšąlančiu uostu, yra paversta svarbiausiu Baltijos jūros karo uostu.

Visa latvių tauta yra apima baimės. Už mažiausią nusikaltimą gresia ištrėmimas. Liepojoje buvo 15-kai metų ištremti keli 60 metų amžiaus žvejai tik už tai, kad jie pasilaikė, neatidavę valdžiai, kelis krepšelius jų pagautų žuvų.

Kolchozinė žemės ūkio sistema sunkiai prispaudė anksčiau pasiturinčius latvių ūkininkus. Kiekvienai šeimai yra palikta tik viena karvė ir pusė ha žemės sklypas, kuris yra apdėtas dideliais mokesčiais.

Kaip pasakoja toliau naujieji pabėgeliai, jau 1948 m., kai vyko masiniai trėmimai, visus buvo apėmusi tokia baimė, jog pasijudinus viesam tremiamųjų transportui Sibiro link, nė vienas iš paliekančiųjų nedrįso prisidėti prie išvežamųjų giedamo Latvijos himno. ,,Mes norėjome giedoti, — pasakoja vienas iš keturių atbėgusiųjų, — tačiau

(nukelta į psl. 6)

KALEJIMAS IR TAIKOS BALANDZIAI

J. KUZMIONIS

(Tęsinys)

— Dėkui jums, maršale Stalinai, — tarė Johnston, — bet aš nežinau, ar p. Molotovas patvirtins. Matote, jo įstaiga ligi šiol nepatvirtino mano prašymo.

Molotovas, to meto užsienio reikalų ministeris ir spėjamas Stalino įpėdinis, kaip tik buvo kartu to pasikalbėjimo laiku.

— Aš visuomet patvirtinu maršalo Stalino sprendimus, — skubiai pasakė Molotovas.

Kaip Johnston sako, Stalinas pakreipė savo galvą į vieną pusę. Plati šypsena pasirodė jo veide.

— P. Johnston, — pastebėjo Stalinas, — jūs tikrai netikėjote, kad p. Molotovas gali nesutikti su manimi?

Ar tai buvo samoningas Stalino nusižeminimas? O gal tai buvo nesąmoningas jo nejautrumas? Kitaip elgdamasis, Stalinas atrodytu žiaurus. E. A. Johnston buvo Stalino chirurgijos liudininku. Diktatorius panaudojo savo peilį, kad nupjautų truputį daugiau nuo to mažumo, kuris dar pasiliko Molotovo *aš.*

Maršalas Žukovas vadovavo rusų pajėgoms, kurios apsaugojo 1941 m. gruodyje Maskvą nuo nacių puolimo. Jis paėmė Berlyną 1945 metais. Netrukus po to žygio generolas *Dwight D. Eisenhower's* surengė jo garbei puotą Frankfurte. "Army Talks", oficialus JAV kariuomenės leidinys, ir Neujorko "Herald Tribune" 1945 m. birželio 18 d. šitaip aprašė jų pasikalbėjimą:

Žukovas: "Mes paėmėme kai kuriuos vokiečių sintetinės alyvos įrengimus, kuriuos suradome mūsų teritorijoje. Mes juos pataisėmė, bet negalime ligi šiol jų naudoti. Aš žinau, kad jūs savo pusėje turite tokių, kurie veikia. Ar galėtų kai kurie mano ekspertai nuvykti ir pamatyti, kaip jūs savo paleidžiate"?

Eisenhoweris: "Žinoma. Atsiųskite juos. Mes jiems parodysime, kaip visa padaryti"!

Žukovas (nustebusiu balsu): "Jūs negalvojate atsiklausti savo vyriausybės"?

Eisenhoweris: "Žinoma, kad ne . . . Atsiųskite juos. . . ."

Rusijos garsus karo vadas buvo nustebęs, kaip tai gen. Eisenhoweris gali savo valia įsileisti kelis užsienio inžinierius į savo teritoriją. Žukovas tokiu atveju turėtų atsiklausti Kremliaus. Jis iš patirties žinojo, kad sveikiau nerodyti daug iniciatyvos. Sovietų pareigūnas gali atlikti tik tai, kas jam viršininko pavesta ir nustatyta.

Kai Antrasis Karas buvo baigtas, maršalą Žukovą pakvietė į Ameriką priimti pergalės paradus. Jis būtų buvęs pagerbtas kaip rusas, kuris laimėjo karą. Bet jis nevyko: karą laimėjo ne jis, o Stalinas.

Vietoj to, Žukovas buvo perkeltas į mažesnės reikšmės vietą Odesos rajone, kur jis turėtų pakankamai laiko apsimąstyti. Tokie pasistūmėjimai kartais sudaro likvidavimo įžanga. Mintys apie tą galimybę galėjo Žukovui sukelti dėkingumo jausmus už dovanotą gyvybę. Jo aukščiausias troškimas — išlikti gyvam.

Ir *Klementi Vorošilov'as,* Politbiuro narys, gynybos komisaras ir, atrodo, populiariausias sovietų vadas, žinojo savo vietą. 1930 m. Sovietų Užsienio Reikalų Komisariatas pareikalavo, kad jis papozuotu užsieniečiui fotografui, kuris atvyko pasidaryti kai kurių bolševikų vadų nuotraukų.

— Ar jis fotografavo Staliną? — paklausė Vorošilovas.

— Ne, — atsakė tarnautojas.

— Tokiu būdu nė aš negaliu jam pozuoti, — pasakė Vorošilovas.

Net ir artimiausi Stalino draugai nežino, ką sumanys jų diktatorius ir vadas. Kartais jie puotauja su juo, ir susidaro jauki atmosfera. Tačiau ji negali ilgai trukti, nes tuo metu jie turi prisiminti sulikviduotųjų dvasias.

Tarp tų, kurie Kremliaus rūmuose valgė ir gėrė su Stalinu, pabaigusių savo darbus, buvo *Abel Yenukidze,* sovietų vyriausybės sekretorius, georgietis, Stalino draugas nuo 1900 metų; valgė ir gėrė su juo ir *Leonas Karakhan,* Užsienio reikalų komisaro padėjėjas, malonumus mėgęs armenas. Jie abu priklausė Stalino mėgtai kaukaziečių kompanijai. Tačiau jų vadas liepė juos abu sušaudyti.

II. DIDŽIOJI MASKVOS BYLA

Taigi, komunistinėje diktatūroje atskiras asmuo nieko nereiškia. Nesvarbu, kas jis —paprastas pilietis, partijos narys ar vyriausybės žmogus. Išimties nesudaro nė tie, kurie buvo Lenino draugai, komunizmo doktrinos teoretikai ir aršiausi jos vykdytojai.

1949 m. išėjo iš spaudos buvusio britų pasiuntinybės Maskvoje nario *Fitzroy Maclean* knyga ,,Eastern Approaches". Joje autorius be kito aprašo paskutinę didžiąją Maskvos bylą 1938 m., kada buvo teisiami Bucharinas, Rykovas, Jagoda ir k. Mums itin įdomu susipažinti su tos bylos aplinkybėmis, eiga ir kaltinamųjų laikysena.

1938 m. pradžioje jau metai kaip Maskvoje nebuvo jokios rimtos valstybinės bylos. Tuchačevskis ir generolai buvo nuteisti už uždarų durų; visa eilė aukštų kariuomenės, vyriausybės ir partijos pareigūnų sulikviduota ,,administraciniu būdu". Jau pradėta tikėti, kad nepalankūs atsiliepimai, kurie vyravo net užsienio kairiųjų tarpe ryšium su Piatakovo, Radko ir kitų senų bolševikų bylomis, pagaliau įtikino sovietų valdžią, kad tokios parodijos atneša daugiau žalos nei naudos. Tikėtina, kad dabar bus pasitenkinta slaptais likvidavimo metodais. Lyg tyčia kiekvieną savaitę buvo skelbiami potvarkiai, kad iš įvairių įstaigų atleista eilė valdininkų, o spauda skelbė jų pavardes, vadindama juos liaudies priešais ir kenkėjais. Netrukus apie juos nieko negirdėta: staigus išnykimas buvo visų savaime suprastas. Taigi, viskas kalbėjo už tai, kad viešos maskvinės bylos daugiau nesikartos.

MASKVOS PROCESO IŠVAKARĖSE

Staiga kovo pirmomis dienomis sugriaudė naujos žinios. Maskvą apgaubė apsiniaukusi padangė, o dideli, blizgą juodi sovietų dignitorių limuzinai švaistėsi pusiau apšalusiomis gatvėmis į Kremlių ir atgal.

Tuo metu į ambasadą įslydo kažkoks laikraštininkas, kurio laikysena priminė kažin kokią sensaciją žinantį žmogų. Jis tvardė susijaudinimą, tačiau negalėjo paslėpti savo orumo pajautimo. Maskvoje tuo metu sunku buvo gauti naujienų, tad apie jį susibūrė visi — ir diplomatai, ir laikraštininkai.

Atvykėlis laikė rankoje neseniai sovietų valdžios išleistą komunikatą. Jame buvo rašoma apie didžiausią ligi šiol, kuri turėsianti netrukus vykti ovietų teismo scenoje. Žiūrėdami pro vieni kitų pečius, visi skaitė kaltinamųjų pavardes.

(b. d.)

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

TUEBINGENAS

,,1953 m. vasario 16 d. Tuebingen'o ir Reutlingen'o apylinkėse gyvenantieji lietuviai susirinkę 35 m. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktį paminėti ir išklausę URT Valdytojo kalbos, įvertindami nuoširdžius VLIKo paskutiniu laiku padarytas pastangas bendradarbiavimui su Lietuvos diplomatais atrasti, nutarė kreiptis į p. Diplomatų Šefą prašydami, kad krašto laisvinimo akcijos labui jis savo galimumo ribose taip pat prisidėtų, kad ilgą laiką trukusieji navaisingi ginčai dėl kompetencijos būtų baigti ir būtų rasta viena bendra linija tarp VLIKo ir Lietuvos diplomatų, atstovaujant mūsų tautos interesus svetimose valstybėse".

,,1953 m. vasario 16 d. Tuebingen'o ir Reutlingen'o gyvenantieji lietuviai, susirinkę 35 m. Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimui paminėti, turėdami galvoje užitęsusią Lietuvos okupaciją, nutarė prašyti lietuviškus veiksnius ateity dar labiau kreipti dėmesio į lietuvybės palaikymą, sudarant jaunimui auklėti sąlygas ir ypač rūpintis valstybinio gyvenimo prieauglio paruošimu, kuris turės su laiku mūsų senuosius, į atsargą išeinančius veteranus, pakeisti.

Susirinkimas mano, kad šio svarbus uždavinio vykdymas turėtu būti lietuvišku finansiniai pajėgių institucijų JAV-se funkcija, paliekant aktyviaja politiką Lietuvos reikalų sargyba Europoje einančio VLIKo rūpesčiui".

LUEBECKE

Luebecko apylinkėje įvyko nepaprastai įspūdingas Nepriklausomybės šventės minėjimas kuriame dalyvavo apie 250 asmenų iš kaimyninių stovyklų, estai, latviai, vokiečiai ir kit.

Minėjimą atidarė D. Statkus, Art. apl. liet. bendruomenės p-kas, atitinkamą žodį tarė V. Raudonaitis, Liegus ir taip pat kitataučiai svečiai. Užbaigiamąjį žodį pasakė Pyragius.

Jaunimas suvaidino V. Raudonaičio ,,Paslaptingoje zonoje" veikalėlį, kuriame labai gerai pasirodė jaunieji aktoriai.

Taut. šok. grupei vadovavo I. Mamaitytė.

Dienos metu, šventės proga, pamaldas laikė kun. Šarka.

M.S.

GAUTINGENE

Gautingeno Apylinkės lietuviai Lietuvos Nepriklausomybės 35 metu sukakties minėjima pradėjo vasario 15 d. pamaldomis, kurias laikė vokietis vienuolis. Pamaldų metu vietos lietuvių bažnytinis choras, vedamas muz. M. Budriūno, giedojo lietuvių giesmes. Giesmėmis gėrėjosi ne tik lietuviai, bet ir svetimtaučiai.

Vasario 16 d. ryte buvo iškelta Lietuvos vėliava sanatorijos aikštėje. Vėliau sanat. klube įvyko iškilmingas posėdis, dalyvaujant visiems vietos lietuviams ir tautybiu atstovams. Buvo perskaitytas VKVbos raštas — sveikinimas ir taip pat išklausyta latvių, estų, lenku, ukrainiečių ir vengrų atstovų sveikinimai.

Muencheno apylinkės p-kas, J. Juodvalkis, pasveikinęs Balfo igaliotinio I. Rugieniaus vardu, skaitė labai įdomią ir gerai paruoštą paskaitą.

Kitą dieną minėjimo programa buvo transliuojama per vietos radiją ligoniams, kurie dėl sveikatos nejveikė dalyvauti.

M. Musteikis

VASARIO 16 VOKIETIJOS LIETUVIŲ KOLONIJOSE

Bonna. Nepriklausomybės šventės minėjimas įvyko vasario 15 d., Pabaltiečių Krikščionių Studentu Namuose, Annaberge, prie Bonnos. Iš ryto prie Annabergo rūmų buvo iškelta pusiau stiebo nuleista Lietuvos vėliava, kuri iškilmingai liudijo, ir čia švenčiamą Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35-tą sukaktį.

Į minėjimą, be gausaus būrio lietuvių, latvių, estų ir kt., buvo atvykę taip pat amerikiečių svečių, kurių tarpe UNO Augštojo Komisaro Tremtinių Reikalams atstovas Mr. Pearman Wilson, Dr. Klett, Bonnos universiteto studentų šalpos vedėjas, estas prof. Toomse, studentų bendrabučio vedėjas Dr. Zelmenis, vokiečių spaudos ,,General Anzeiger" atstovas ir kt. Kiek vėliau dar atvyko lietuvis prof. Šilkarskis.

Pamaldas atlaikė evang. kun. Urdzė, kuris yra ir šių Studentų Namų vedėjas. Minėjimą atidarė ir atitinkamą kalbą pasakė PLB Bonnos apylinkės pirmininkas, teisin. dokt. p. A. Žarskus. Toliau paskaitą skaitė kun. Urdzė, gražiai apibūdindamas Lietuvą ir lietuvius, jų pasiektas dvasines ir materialines vertybes bei išsilaisvinimo kovas.

Iš atvykusiųjų svečių kalbėjo ir sveikino Bad Godesbergo burmistras p. Hopmann, Pabaltijo Instituto direktorius prof. Sturms, vokiečių ir užsieniečių kapelionas kun. Dr. Steinberg, taip pat latviu ir estų studentų atstovai. Buvo gauta sveikinimų raštu.

Vėliau įvykusioje meninėje dalyje padeklamavo eilėraščių Zita Dargelytė, p. Dargelienė ir stud. Al. Gintautas. Muzikinę dalį atliko Gelžinytė, stud. Spengelis ir p. Venclovos vadovaujamas studentų kvartetas, kuris padainavo keletą lietuvišku dainu. Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu.

Į minėjimą taip pat atvyko keli NWDR (Nord-Westdeutsche Rundfunk) atstovai. Jie su apylinkės pirminnku p. Žarskum turėjo ilgesnį pasikalbėjimą, kurį vasario 16 d. pertransliavo savo programoje.

pažymėdami, kad lietuviu tauta šią dieną švenčia visame pasaulyje Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35-tą sukakti. Šis radio pranešimas buvo užbaigtas paskutiniuoju lietuvių Tautos Himno posmu.

Minėjimui surengti aktyviai prisidėjo visi čia esantieji latviai, — tiek kun. Urdzė, tiek Dr. Zelmens, taip pat tarnautojai bei studentai.

* * *

Hamburgas. Čia Nepriklausomybės šventės minėjimas buvo pradėtas vasario 14 d. pamaldomis, kurias atlaikė kun. V. Šarka. Minėjime kalbas pasakė PLB Hamburgo apylinkės valdybos pirmininkas p. Vl. Seikus ir p. Stoncelis. Po keletą eilėraščių padeklamavo Sragauskas, M. Jankevičiūtė ir V. Jankevičius.

Sveikino latvių atstovas p. Zacs ir estų atstovas p. Meeritz.

* * *

Lebenstedt. Vasario mėn 15 d. minėjimui pritaikytas pamaldas evangelikams laikė kun. Geležinis, katalikams — vietos katalikų klebonas vokietis Scholz. Vakare, apylinkės nariams susirinkus į salę, uniformuotų skautų buvo įnešta Lietuvos vėliava. Kalbas pasakė apylinkės valdybos pirmininkas p. Berentas, Vasiliūnas ir kt. Programą daugiausiai atliko vietos lietuvių vaikai.

* * *

Luebek — Meesen Kaserne. Pamaldas už Lietuvą vasario 15 d. laikė kun. Šarka. Pats Nepriklausomybės šventės minėjimas įvyko vasario mėn 16 d. Vietos lietuviai minėjime gausiai dalyvavo. Paskaitą skaitė Pyragas.

* * *

Memmingenas. Memmingeno lietuvių leidžiamos ,,Savaitės Žinios" praneša, kad šiemet Memmingeno lietuvių bendruomenė bene iškilmingiausiai paminėjo Vasario 16 šventę.

Minėjime dalyvavo daug vokiečių, latvių, estų ir kt. svečių. Per iškilmingą aktą PLB Memmingeno apylinkės pirmininkas p. Noreika perskaitė VLIKo ir L. ABN C D. atsišaukimus. Memmingeno miesto burmistras p. Dr. Berndl nuoširdžiai pasveikino lietuvius ir apdovanojo gėlėmis. Be to, iš vokiečių dar sveikino stovyklos vedėjas p. W. Klesch, Dr. Laibl ir kun. Lidwin. Latvių pirmininkas p. Riekštinš ir estų pirmininkas p. Pullerits taip pat nuoširdžiai sveikino, įteikdami gėlių. Lietuvių savanorių kūrėjų vardu sveikino kap. J. Kairionis.

Meninėje dalyje buvo suvaidintas St. Lauciaus vaizdelis iš partizanų kovų, o p. Jurgaičio diriguojamas choras — ansamblis padainavo keletą dainų ir pašokotautinių šokių.

* * *

Neustadtas. Čia Nepriklausomybės šventė buvo paminėta pamaldomis, kurias atlaikė kun. V. Šarka.

* * *

Pinnebergas. Nepriklausomybės šventė atšvęsta pamaldomis ir iškilmingu susirinkimu. Pamaldas laikė kun. V. Šarka. Minėjime paskaitas skaitė vietos apylinkės valdybos pirmininkas, p. A. Maziliauskas. Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

* * *

Spackenbergas. Vasario 16 d. rytą kolonijoje iškilmingai buvo pakelta Lietuvos vėliava. Po pamaldų, kurias atlaikė kun. Šarka, vietos apylinkės valdybos pirmininkas p. A. Gešventas skaitė tai dienai pritaikytą paskaitą. Meninę dalį atliko vietos vargo mokyklos mokiniai. Programą paruošė vargo mokyklos vedėjas p. Ad. Midveris. Muzikinę programos dalį išpildė V. Barkauskas. Po paskaitos visi dalyviai nuėjo prie vėliavos, kurią, Tautos Himnui skambant, nuleido savanoris kūrėjas Gešventas.

* * *

Wehnenas. Nepriklausomybės minėjimas prasidėjo vasario 15 d. Pakėlus Lietuvos vėliva, p. Vl. Narbutas pasakė padrąsinantį žodį ir, sugiedoję Tautos Himną, visi lietuviai katalikų ir evangelikų bažnyčiose susikaupę išklausė pamaldų.

Vakare, gausiai atsilankius visuomenei, valdybos pirmininkas p. S. Jurgutis atidarė iškilmingą paminėjimą. Buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę ir ištremtieji lietuviai. Žodžiu sveikino latvių atstovas, vietos stovyklos komendantas ir NCWC atstovė. Telegrafiu pasveikino estai. Kun. S. Kaunas paskaitė paskaitą, kuri visiems dalyviams paliko gilų įspūdį. Meninėje dalyje, p. Atienės vadovaujami, puikiai pasirodė vargo mokyklos mokiniai. Buvo taip pat suvaidintas scenos vaizdelis. Minėjimas baigtas Lietuvos Himnu.

Sekančią dieną, vasario 16 d., dalis stovyklos gyventojų išvyko į Diepholzą, Vasario 16 gimnazijos minėjiman. Tai buvo daugiausia tėvai, kurių vaikai mokosi lietuvių gimnazijoje ir pradžios mokykloje.

Vasario 16 minėjimas Whenen lietuvių bendruomenei suteikė dvasinės stiprybės visiems laikytis vieningai, nepalūžti po sunkia tremties našta ir grįžti į laisvą Tėvynę užgrūdintais ir pasiryžusiais ją atstatyti ir jai aukotis.

LIETUVIAI GELBSTI OLANDIJAI

Wehneno apylinkės lietuviai, kaip praneša vietos apylinkės valdyba, suaukojo pinigų nukentėjusiems nuo potvynio olandams paremti. Nors patys gyvena daugumoje iš pašalpų, jie surinko tuos pinigus, norėdami parodyti pasauliui, kad lietuviai, kurių tauta žūsta nuo bolševikinio potvynio, nors ir patys būdami varge, giliai atjaučia kitus nelaimės ištiktuosius.

Olandų konsulatas Vokietijoje, kuriam auka buvo perduota, padėkojo Wehnen apylinkės valdybai šitokiu laišku:

,, Mano vyriausybės ir mano nelaimės ištiktųjų tautiečių vardu, dėkoju už Jūsų didelę piniginę auką. Mane giliai sujaudino, kad ši auka gauta kaip tik iš Jūsų, kurie patys netekote Tėvynės ir turto. Aš galiu Jus patikinti, kad Jūsų pagalba ne tik prisidės prie potvynio ištiktųjų aukų būklės pagerinimo, bet Jūsų toji parodyta užuojauta bus maloniai įvertinta ir giliai suprasta".

Pas. P. Wessels

Olandijos Konsulas

PENSIJOS NUO KARO NUKENTEJUSIEMS

Prieš kurį laiką lietuvių, latvių ir estų Centro Komitetai buvo įteikę Bonnos vyriausybei memorandumą, kad būtų išmokamos pensijos ir tiems karo invalidams, kurie yra išemigravę arba numato emigruoti. Šiomis dienomis iš Bonnos mums pranešama, kad tas memorandumas vokiečių vyriausybės sluoksniuose rado palankų atgarsį ir kad tuo reikalu numatomi tolesni pasitarimai.

Prof. kun. A. Šidlauskas mirė Muenchene ir iškilmingai palaidotas Waldfriedhof kapuose. Apie kun. A. Šidlausko mirtį pranešė Amerikos Balsas, ir jo veiklą gražiai įvertino lietuviškoji spauda.

VOKIETIJOS LIETUVIAI SVEIKINA UŽJŪRIO LIETUVIUS

PLB Stuttgarto apylinkės lietuviai, minėdami Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35 m. sukaktį, nuoširdžiai sveikina garbingus Vasario 16 d. akto signatarus — prel. K. Šaulį, Prof. M. Biržišką, Stp. Kairį ir visus užjūrio lietuvius, jų organizacijas, dirbančias Lietuvos laisvinimo ir lietuvybės išlaikymo darbą. Linkime jėgų ir ištvermės dar su didesniu atkaklumu tęsti tą darbą iki mūsų galutinio laimėjimo.

Šia proga širdingai dėkojame Kanados, Australijos ir Pietų Amerikos lietuvių bendruomenės už organizavimą mums paramos mūsu sunkiose dienose. Ypatinga padėka priklauso JAV lietuviams ir BALFui, kurie jau kelinti metai be atvangos stengiasi palengvinti mūsų sunkią gyvenimo našta ir palaikyti mūsų, čia likusiųjų, lietuvybės židinius.

Valdyba

SVEICARIJA

Šveicarų radijas ir spauda perdavė J.F. Dulles pareiškimus Lietuvos Nepriklausomybės šventės proga.

* * *

Zuerich. Apie Zueriche įvykusį Vasario 16-tosios dienos minėjimą užsiminė ir šveicarų spauda k.a. didžiausi dienraščiai ,,Die Tat" 49 nr. ,,Neue Zuericher Zeitung" 363 nr. Ypač šis pastarasis, kurio korespondentas buvo pakviestas į minėjimą, plačiai aprašo tiek pačią šventę bei jos prasmę, tiek lietuvių tautos tragediją. Pažymima, jog po antros okupacijos Lietuvoj Maskvos režimas ,,savo žiaurumu toli pralenkia caristinį režimą". Iš pasikalbėjimų su lietuviais NZZ korespondentas susidaro ,,sukrečiantį vaizdą apie žmonių likimą". Jo ausyse nuolat skamba ,,sušaudytas... sušaudytas", kai jis pas minėjimo dalyvius pasiteirauja apie Lietuvoje likusių jųjų giminių likimą. Minėjimas praėjęs ,, be pato", o iš daugelio pareiškimų buvę galima pajusti ,,tikrą Tėvynės meilę ir nesukrečiamą jai ištikmybę".

Vasario 16-tosios dienos proga ,,La Libertè" išspausdino J. E. Kauno Arkivyskupo Metropolito J. Skvirecko laiško savo tikintiesiems esmines ištraukas. Pradžioje laikraščio redakcija supažindina savo skaitytojus su Lietuvos Nepriklausomybės švente. Rašoma, jog tos šventės proga daugelio Vakarų Europos valstybių hierarchai buvo prašyti pasimelsti už lietuvius, kurie ,,kenčia persekiojimus dėl tikėjimo". Šis mūsų lietuvių didžios asmenybės parašytas laiškas, kuris vietomis jaudinančiai bei sukrečiančiai vaizduoja lietuvių tautos ir kataliku eklezijos tragišką dabartinę padėtį, sukels europiečių tarpe daugiau supratimo ir atjautimo kenčiančiai Lietuvai ir lietuviams pabėgėliams.

P.L.B. Šveicariios Krašto Valdyba išleido šveicaru dienraštvie ,,Die Tat" 50 nr. atsišaukima i Šveicarijoje gyvenančius lietuvius, prašydama vienkartinės finansinės pagalbos lietuvių mokyklai ir pensionatui Vokietijoje išlaikyti. Iš viso nurodoma, kokiame dideliame varge randasi Vokietijoje likę našlaičiai, paliegėliai ir ligoniai, kurie negalėjo išemigruoti į užjūrį. Reikia tikėtis, jog ir geraširdžiai šveicarai neliks šalti šiam tikrai didžiam pagalbos šauksmui.

Berne leidžiamas dienraštis ,,Der Bund" 76 nr. bene plačiausiai šveicarų spaudoje iškėlė Vasario 16-tosios dienos proga Lietuvos politinę padėtį ir su ja susijausias problemas. Pirmiausia paminima, jog Lietuvos pasiuntinys Washingtone P. Žadeikis yra neperseniausiai įteikęs UNO plenumo pirmininkui raštą, kuriame įrodoma, jog Sovietų S-ga sulaužusi visus nepuolimo paktus, sudarytus su savo kaimynais. Šis memorandumas radęs didelį atgarsį UNO tarpe. Nors Višinskis ir bandęs įtikinti, kad baltų valstybės ,,laisvai prašiusios priimamos į Sovietų S-gą, bet jo argumentacija nebuvusi sėkminga, nes Molotovo-Ribbentropo paktas, liečiąs Pabaltijo kraštus, yra Vakarams gerai žinomas. Sukeltos diskusijos tik pastumėjusios Pabaltijo problemą arčiau prie dienotvarkės klausimų.

Toliau laikraštis, rašo, jog po karo Vakarai vedę ,,tylos sąmokslą" Pabaltijo kraštų atžvilgiu. Ir tik paskutiniu laiku jų vardas vis dažniau paminimas (De Gasperi, Tito), kai norima atremti sovietų ,,taikos" propagandą. Cituojamas buvusio prezidento Trumano laiškas Baltų Laisvės Komitetui. Pabrėžiama, jog dar daugelio valstybių pripažinta Lietuvos diplomatija yra S. Lozoraičio vadovaujama. VLIKas su Mgr. Krupavičium ir prof. Žalkausku priešaky. Pabaigoj škicuojama Vasario 16-tosios dienos reikšmė Lietuvai. Nepriklausomybė vėl prarasta. Bet Lietuvos problema sudaranti tik dalį to nelemtingo Vakarų konflikto su Rytais. Straipsnis baigiamas Pabaltijui viltingais J.F. Dulles žodžiais: ,,Jos turi teisę būti pripažintos kaip nepriklausomos valstybės. Dar daugiau: jos gali pretenduoti į visų laisvų kraštų širdį, jausmus ir išlaisvinimo pastangas".

* * *

Luzern. Estų Nepriklausomybės šventės minėjimo proga šveicarų dienraštis ,,Die Tat" 55 nr. iškelia Pabaltijo klausimą. Luzerne įvykusiame minėjime, į kuri buvo atsilankę svečių iš šveicarų tarpo, lietuvių ir latvių atstovai, kalbėjo buvęs Estijos Užsienio Reikalų ministeris K. Selter apie Pabaltijo valstybių istorinę rolę. Jos kartu su Lenkija sulaikiusios bolševikų ekspansiją į Vakarus. Prelegentas iškėlė Pabaltijo naudai pasikeitusias aplinkybes, Eisenhoveriui ėmus prezidentauti. Baltai gali dabar su pasitikėjimu žvelgti į ateitį. Patiriama, jog daroma žygių sukurti vieną bendrą baltų organizaciją Šveicarijoje.

,,Prispaustas Pabaltijys" antrašte aprašo ,,Der Bund" Nr. 77 Pabaltijo valstybių dabartinę padėtį.

Tyla uždengusi tų kraštų partizanų kovas miškuose. Atrodo, jog rusai būtų išnaikinę tuos narsius laisvės gynėjus. Rusifikacija žengianti pirmyn. Įtariamųjų bei nepatikimųjų deportacijos tęsiamos. Vienok būtų klaidinga galvoti, jog buvusių laisvų Pabaltijo respublikų gyventojų valia siekti laisvės esanti palaužta. Ir ta proga užsimenama apie estų egzilinės vyriausybės sudarymą. Pabėgimo šansai į Vakarus esą labai maži. Per paskutinius 6 mėn. pavykę tik vienam žvejų laivui pralaužti sovietų krantinę blokadą ir pasiekti Gotlando salą. Saugumo sumetimais žvejų laivų įgulos yra metų bėgyje dažnai keičiamos. Išplaukiant iš uosto jos griežčiausiai kontroliuojamos. Maisto aprūpinimas Pabaltijo kraštuose esąs labai blogas. Kalta kolchozinė sistema. Apie 90 proc. visų ūkių esą sukolchozinta. Kaip tik ūkiuose jaučiamas didelis maisto trūkumas jau vien dėl ūkininkų pasyvaus priešinimosi. Miestuose aprūpinimas turįs būti kiek geresnis. Bet sunkesnis už materialinį vargą esąs politinis spaudimas. Kasnakt dingsta žmonės. Apie nepersenai įrengta oro susisiekimo liniją Ryga-Novosibirsk via Maskva paprastas žmogelis pastebi: ,,Tai greitesnis transportas į Sibirą..."

J. Medušauskas

Vasario mėn. 24 d. vakare per Beromuensterio radiją ,,Echo der Zeit" programoje buvo pasikelbėjimo formoje trumpai transliuojama apie lietuvius tremtinius. Lietuvius atstovavo p. Stankus. Pasikalbėjime iškelta sunki lietuvių vaikų padėtis Vokietijoje. Jeigu nebūsianti gauta skubi pagalba, daugelis vaikų neišvengsią skurdo ir atsidursią gatvėjė. Šiuo laiku, kai šveicarai didelėmis aukomis padeda nuo potvynio nukentėjusiems, kreipiasi Šveicarijos lietuviai į šveicarus, tikėdamiesi jų supratimo bei duosnumo lietuvių vaikų neišpasakojamo vargo akyvaizdoje. ,,Mes nuoširdžiai prašome šveicarų tautos padėti lietuvių vaikams Vokietijoje", — baigė p. Stankus savo pasikalbėjimą su radijo korespondentu. O pabaigai mažas Algimantas padainavo lietuvišką dainelę ,,Du gaideliai".

,,Schweizer Illustrierte Zeitung" 6 nr. randame žinutę su fotografija, vaizduojančią lietuvį klauną Coco. Pažymima, jog ,,jo, kaip vieno iš mėgiamiausių anglosaksų pasaulio juokdarių, paskelbtas bankrotavimas sukrėtęs visą Angliją. Kilimo lietuvis; kovojęs I-jo Pasaulinio karo pradžioje rusų pusėje, vėliau gi už Lietuvos išlaisvinimą. 1923 m. atvykęs į Angliją ir čia patraukęs visų širdis. Po ilgų artistiškų gyvenimo metų šis dar 58 m. amžiaus vyras turėjęs palūžti".

AUSTRIJA

Linzo apylinkės lietuviai suruošė vaikams pasilinksminimą ir apdovanojo dovanėlėmis. Tą pat proga ir suaugusieji praleido keletą jaukių valandų.

* * *

Austrijos Lietuvių Bendruomenės Pirmininkas jau daugiau kaip mėnuo serga ir gydosi DP Hospital Niedernhatt (prie Linz).

* * *

Asteno ir Linzo apylinkės vasario 16 minėjo Astene. Prisiminta praeiti laikai, paskaityta tam minėjimui pritaikinti eilėraščiai ir kita. Prie bendro stalo praleista pora gražių valandų ir išsiskirstyta su viltimi, kad kitą švęsime jau Nepriklausomoj Lietuvoj.

Braunau apylinkė vasario 16 d. minėjo Braunau lageryje. Apylinkės pirmininkas ponas Kliūgas tą proga pasakė kalbą. Sugiedotas Tautos Himnas ir atsistojimu pagerbti žuvusieji. Vaikai ir suaugusieji pasakė eilėraščių. Prie bendros vakarienės praleista pora jaukių valandų ir pasidalinta įspūdžiais.

Apylinkės valdyba mums praneša, kad netrukus iš Austrijos išvyks didesnė pusė apylinkės narių. Taip mūsų bendruomenė mažėja ir mažėja.

Kitose Austrijos vietose, dėl mažo žmonių skaičius, vasario 16 d. minėta šeimyniniuose rateliuose.

SVEDIJA

Švedijos LB taryba šaukiama posėdžio kovo 15 d. Taryba turės aptarti ir išspręsti turinčius bendruomenės organizacijai gyvybinę reikšmę klausimus.

Mūsų gerb. Benbrabarbiams Europoje

Maloniai prašome visų mūsų bendradarbių straipsnius ir pranešimus siųsti taip, kad redakcija juos gautų iki sekmadienio. Vėliau prisiųstoji medžiaga bus spausdinama tik kitos savaitės numeryje

Redakcija

FILMAS BAŽNYČIOSE

Daugelyje anglikonų bažnyčiose po vakarinių pamaldų, susirinkusiems rodomi tikėjimo prasmę aiškinantieji filmai. Šitokie filmai turi didelį pasisekimą ir į bažnyčias sutraukia nepalyginti didesnius žmonių būrius. Įsitikinta, kad vaizdai giliau palieka žmogaus sieloje, negu pamokslininko žodžiai.

BALTŲ TARYBOS POSĖDIS

Šią savaitę Lietuvių Namuose buvo susirinkusi savo eiliniam posėdžiui Baltų Taryba Londone.

Taryba išklausė atstovo į Birminghamo Baltų Tarybos posėdį pranešimą apie bendrą Lietuvių-Estų nepriklausomybės šventės minėjimą ir birminghamiečių pasiūlymus bei pageidavimus. Londono Baltų Taryba visiškai sutinka su Birminghamo Baltų Tarybos pageidavimais ir stengsis ateityje juos įgyvendinti. Toliau buvo svarstyta bendras birželio įvykių minėjimas. Šiais metais norima minėjimą organizuoti kitaip negu praėjusiais metais.

Išrinkti ir nauji šiems metams Tarybos organai. Tarybos pirmininku išrinktas *p. M. Bajorinas*, vice-pirmininkais p. Reinhards (lavis) ir Dr. Aruja (estas), sekretorius p. St. Salkauskas ir iždininku estas. *L. Tr.*

Neseniai įsisteigęs Manchesterio lietuvių Kultūros ir Sporto Klubas intensyviai ruošias savo pirmąjam pasirodymui, kuris įvyks gegužės mėn pabaigoje. Bendromis scenos mėgėjų, tautinių šokių šokėjų ir choro pastangomis rengiamasi pastatyti Antano Gustaičio „Sekminių Vainiką“, o vėliau bus griebiamasi įvairių kitų pastatymų. Klubo vadovybė kviečia visus scenos mėgėjus užsiregistruoti pas V. Steponavičių ir choristus pas. A. Jakimavičių. Užregistruoti galima kiekvieną sekmadienį repeticijų metu tarp 4—8 val. vak.

* * *

DBLS Manchesterio skyriaus valdybos pastangomis Mostono kapinėse statomas kryžius mirusiems lietuviams paminėti. Netrukus jis bus baigtas. Taip pat tikimasi gauti sklypelį kapinių lietuviškom kapinaitėm prie kryžiaus įrengti.

* * *

Manchesterio lietuvių socialinis klubas yra gražiai atnaujinęs savo patalpas ir daro labai malonų įspūsavo lankytojams.

* * *

Klubo bibliotekininkas p. A. Jakimavičius nusiskundžia, kad labai mažai tautiečių naudojasi klube įrengta skaitykla, kurioje galima gauti įvairių lietuviškų žurnalų ir laikraščių, bet biblioteka naudojamasi gan plačiai.

V. S.

Great Hortono skyrius š.m. vasario mėn. 21 d. suruošė savo patalpose Vasario Šešioliktos dienos minėjimą.

Minėjime dalyvavo skyriaus nariai ir svečiai.

Šiai dienai pritaikintą kalbą pasakė skyr. Pirmininkas Čapas. Susirinkę sugiedojo Tautos Himną. Eilėraščius deklamavo D. Arlauskienė. Pirmininkas perskaitė iš Bradfordo latvių organizacijų gautus sveikinimus.

Po oficialiosios dalies dalyviai buvo pakviesti į pobūvį, kuris praėjo geroj nuotaikoje ir užsitesė iki vidurnakčio.

NOTTINGHAMAS

Šie metai Nottinghamo lietuvių kolonijai vėl buvo nuostolingi Vos tik užvertėme pirmąjį kalendoriaus lapą ir vėl keliolika labai veiklių vietos DBLS skyriaus narių išvyko į JAV. Iš Nottinghamo išvyko ir p. St. Kasparas, buvęs DB LS Apygardos Sekretorius, vietos skyriaus reikalų vedėjas, savišalpos klubo „Romuva“ sekretorius ir labai veiklus spaudos platintojas, kuris viskam užteko laiko ir lietuviškiem reikalam jo niekada nesigailėjo. Būdamas labai drąsus buvo įsigijęs net keliolika draugų anglų visuomenėje — St. Barnabo bažnyčios kleboną, buv. Nottinghamo burmistrą V. Sharp ir keletą miesto valdybos narių.

Jis visur ir visiem stengdavosi padėti. Jo netekimą Nottinghamo kolonija jaučia labai skaudžiai.

Visi nottinghamiečiai jam nuoširdžiai linki lengvai įsikūrti naujoje vietoje ir neapsnūsti, bet su lygiu atsidavimu ir pasišventimu dirbti Lietuvos labui. Taip pat prašome nepamiršti ir mūsų-nottinghamiečių. *N. K.*

PADĖKA

DBLS Manchesterio skyriaus Valdyba didžiai dėkinga visiems Vasario 16 d. minėjimo programos dalyviams, kurie nuoširdžiu darbu prisidėjo prie sėkmingo minėjimo pravedimo: DBLS Centro Valdybos Pirmininkui M. Bajorinui, chorvedžiui K. Rudaičiui ir visiems choristams, tautinių šokių vadovui A. Kvedaravičiui, šokėjams ir p-lei R. Palkimaitei.

KAZIMIERAS BARAUSKAS PRAŠO PRANEŠTI,

kad laiškais jis šiuo metu pasiekiamas šitokiu adresu: 126, Barton Lane, Eccles, Manchester. Tuo adresu kreipiamasi į jį ir dėl knygų.

JŪRININKŲ DĖMESIUI

Lietuvių Jūrininkų Sąjungos centras iš Kanados perkeltas į New Yorką, USA. S-ga atgaivino veikimą ir numato leisti 3-4 kartus į metus S-gos biuletenį, kurį siuntinės nariams ir kitiems. Dabartinę S-gos Centro Valdybą sudaro: jūrų kapt. Romanas Vilčinskas — pirmininkas, jūrų kapt. dr. Povilas Mažeika — vice-pirmininkas, jūrų kapt. dr. Mykolas Slapšys — reikalų vedėjas ir kooptuotas į valdybą buv. jūrų skautas p. Adalbertas Milaševičius — iždininko pareigoms.

Sąjungos valdyba kviečia visus buvusius Sąjungos narius registruotis, pranešant savo gyvenamą vietą šiuo adresu: Mr. Mykolas Slapšys, 101-43-114th st., Richmond Hill 19, L.I.,NY., USA.

ŠACHMATININKŲ ŽINIAI

Š.m. balandžio mėn. 11—12 d. Halifax'e rengiamas Anglijos lietuvių šachmatininkų turnyras. Pirmųjų vietų laimėtojams skiriamos dovanos. Turnyre bus pravesta ir šachmatininkų klasifikacija. Visi lietuviai šachmatininkai kviečiami gausiai dalyvauti. Iš toliau atvykę bus aprūpinami nakvyne. *Registruotis iki kovo mėn. 28 d. ir* kitais turnyrą liečiančiais reikalais rašyti. J. Bružinskas, 18, Charlesworth Grove, Pellon, Halifax.

„Vilniaus“ Klubo Vadovybė

PO VAINIKAVIMO GALI BŪTI RINKIMAI Į PARLAMENTĄ

Gerai informuotuose sluogsniuose prileidžiama galimybė, kad po Karalienės Elžbietos vinikavimo š.m. birželio 2 d. gali atistatydinti Churchillio vadovaujama konservatorių vyriausybė D. Britanijoje. Tikrumoje sprendimas priklausys nuo finansų ministerio Butlerio pasisekimo Vašingtone, kur jis derasi dėl amerikiečių paramos Comonwealtho ekonominiam planui. Jei toji parama bus pakankami didelė, neabejotinai vyriausybė kreipsis į tautą norėdama padidinti persvarą parlamente, kad ateityje galėtų laisviau vesti savo politiką. Tai, be abejonės, sustiprintų ir D. Britanijos įtaką tarptautinėje politikoje.

Jei, tačiau, Vašingtono pasitarimai neduotų laukiamų vaisiu, tai vyriausybė būtų priversta daryti atitinkamus suvaržymus ekonominėje srityje. Dėl tos priežasties vyriausybė skelbs naujus rinkimus prieš kraštui pajaučiant naują ekonominę krizę. Panašiai pasielgė ir Attlee 1951 m.

SKAITYTOJU LAISKAI

MYLS TAMISTA

So šiou siuntu šešis duolerius (biški pasevielėnau a ne teisa?) dėl mona myla „Br. Leitovi“ pranumaratos pratensėma. Dėdėlis diekou ož ton nabžmuogiškon kont rybi baloukont atsėleipent.

Nabžėnou aš pats dilkou tep isėmiliejou onon; kad nebgalu beapsėete. Kap skaitou tep ruoduos, kad aš ė vėl Jūsa tarpe eso ė karto pergyveno tuoms pat bieduoms ė pasisekimas, korius ė jus torėt.

Ė kap veizu tas mūsa Leitovis pagražieje ė padėdieje Tas ė mon šėrdį katėlou ė džiaugsmas im. Veiziekėt, kad on tun laurų neožmėgtomet ė vis dar i prišakė vo ne atgal reitietumet. Tuo aš ėš visuos sava žemaitiškas šėrdeis linku. Vo mes veizėsem rėmte ė gelbietė, nebeveizont koremė sveita pakraštei bebutomėm Tuls bova pasakės, kad tei korei bieg yr „dezertyra“ vo aš meslėju, kad tas yr neteisa. Tegol ons pėrma paruoda kap ons ton teisa sopront.

Nuors ta pati Jusa šalis nekuokius regiejimus tepridoud, nes kap tikta prisėmėni tus ropotiu ė sokrėniu buroku laukus, korious teka dėrbti, tep suopolė i sopol i krvžiu, ale tei patis žmuonis, vo geriau pasakius tautiete, be komplėmėntu nabgal beapseite, mesliju, kad tuokiun ketor nebrasiu. Gal vėsus tas vargs lygėn.

Tazgaties vėsė yr veinode. Vo če kas kuoke truobale pasėstatė a sena „kara“ nusiperka tai jou tep ė potas lyg kropė priš jauti. Bėški joukinga, bet tep yr.

No ale kon padarysi - kap kas muok tep ė šuok...

No mėslėju kad ožteks nes kap daugiau rašysio tep per tolej nueisio. Ontra vertus nemėslėju, kad kas ėš Jūsa žemaitška sopront.

Tad lekėt svekė ė gyvė ė nepasiduokėt vesuokiuom vietruom, ale ženkėt tep ė tuoliau ton patiu keliu, vo tada busėt ne veinam kraštou švytoris ė kelruodis.

Jūsa
Onte Keblis, Kanada.

Aš esu labai patenkintas Jūsų leidžiamu laikraščiu, kurį perskaitau nuo pirmosios raidės iki paskutiniosios. Mano širdingi linkėjimai, kad „Britanijos Lietuvis“ išlaikytų mus, tėvynės pasiilgimo dvasioje ir sujungtų visas nereikšmingas dabartiniu metu politines partijas, — padarydamas vieną partiją „Lietuvos išlaisvinimo partiją“

Capt. J. Venckus

ELENA KUPREVICIUTE

E. Kuprevičiūtė gimė Kaune. Pirmąsias muzikos žinias gavo Kauno Konservatorijoje. Vėliau ji studijavo smuiko meną pas prof. Schwydą Pragoje ir pas Hindemith Muenchene. 1947 metais ji su pasisekimu koncertavo Vokietijoje, o 1949 m., išvykusi į Argentiną, ji tobulinosi pas pagarsėjusį ispanų smuikininką ir kompozitorių Manuel Perediaz. Jos pirmasis pasirodymas Buenos Aires, Odeono teatre, buvo labai šiltai suiktas argentiniečių publikos ir išgarbintas kritikų. 1952 metais ji koncertavo Europoje ir turėjo nepaprastą pasisekimą Amsterdame, Paryžiuje ir Romoje.

Kovo mėn 22 d 3 val. **ELENA KUPREVICIUTE**, DB LS Centro Valdybos pakviesta koncertuos Londone, Wigmor Hall, Wigmor St., W. 1.

Nepsaleiskite progos išgirsti mūsų pagarsėjusios tautietės koncertą!

Bilietai iš anksto gaunami: DBLS Reikalų Vedėja, 43, Hollad Park, W. 11., Wigmor Hall kasoje ir Kaith Prowse and Co. Ltd., 42, Poland St., W. 1. Tel. GER 9000 ir tos bendrovės skyriuose.

METINIS AKCININKU SUVAZIAVIMAS

Praėjusią savaitę Lietuvių Namuose įvyko Lietuvių Namų Akcinės B-vės akcininkų metinis susirinkimas. Susirinkimą atidarė ir direktorių pranešimą paskaitė dir. M. Bajorinas. Praėjusio susirinkimo protokolą ir oficialų pranešimą **apie susirinkimą** (angliškai) skaitė sekretorius Evans. Susirinkime dalyvavo 30 akcininkų atstovaujančių 738 akcijas.

Savo pranešime dir. M. Bajorinas pažymėjo, kad namai šiuos metus baigė su £857 pelno, tačiau praktiškai to pelno nebuvo, nes reikėjo daug kapitalo steigiant lietuvišką spaustuvę, kuri per pirmuosius darbo metus (praktiškai ji veikia tik 8 mėn.) netik, kad nedavė palno, bet prarijo ir Namų pelną. To priežastis esanti stoka apyvartos kapitalo.

Surinktų per spaudos fondo vajų pinigų, toli gražu, neužteko reikalingom spaustuvei mašinom nupirkti ir todėl teko sukrapštyti paskutinius penus iš Namų sąskaitos. Be to į spaustuvės biznį įdėtas kapitalas paprastai lėtai amortizuojasi, o darbininkams atlyginimas turi būti mokams reguliariai.

Antra nelaimė, kad negalima rasti žmonių, kurie būtų suinteresuoti išmokti spaustuvininko amato. Šis amatas yra labi gerai atlyginamas ir darbo šioje srityje ne trūksta nei čia Anglijoje, netruks jo nei Lietuvoje. Savoji spaustuvė sudaro lietuviams auksinę progą išmokti to amato, bet į pakartotinus skelbimus niekas neatsiliepė. Todėl spaustuvė yra priversta dirbti su turimu žmonių skaičiumi ir ne visada suspėja laiku atlikti darbus, kas neabejotinai yra nuostolinga, ypatingai, kai, nesuspėjant, tuos darbus tenka duoti kitom spaustuvėm. Šiais metais už tokius darbus išmokėta per £900. Dabar spaustuvėje dirba penki darbininkai — iš jų keturi lietuviai ir vienas lenkas.

Po pranešimo vykusiose diskusijose iškelta visa eilė konstruktyvių pastabų bei patarimų, kuriuos direkcija žadėjo ateityje kiek tik sąlygos leis įgyvendinti.

Akc. Akelaitis pareiškė, kad B-vė neturi pinigų dėl to, kad ji nedarė iki šiol pelno ir todėl akcininkai neturi ja pasitikėjimo ir vengia pinigus investuoti, o iš kitos pusės buvo per mažai informacijos apie pačių Namų veiklą ir todėl nuošaliau gyvenantieji nieko nežino apie Namų rūpesčius.

Žmonių, jo nuomone, neatsirado dėlto, kad netinkamai jų ieškota. Reikėjo plačiai išaiškinti visas galimybes—agituoti žmones, o nepasitenkinti mažučiu skebimėliu.

Akc. Varkala kritikavo parengimų reklamavimą. Jo nuomone nedaroma pakankamų žygių sutraukti visuomenę į Namus rengiant pasilinksminimus pasišokimus ir pan. Jei ir daroma tai paskelbiama tik paskutinę savaitę. Tokiu atveju jais negali pasinaudoti jau net ir Londone gyvenantieji lietuviai, kurie dažnai nežinodami iš anksto užsiangažuoja kitur, o ką jau bekalbėti apie provincijoje gyvenančius, kurie kartais BL gauna tik pirmadieniais. Kalbėtojo nuomone, jei iš anksto būtų vedama tinkama reklama tie parengimai turėtų neabejotinai didesnį pasisekimą, o baras galėtų duoti žymiai daugiau pelno, kaip dabar.

Liečiant ateinančių metų sąmatą, kuri, direktorių nuomone, yra tik provizorinė, kalbėtojai pasisakė, kad neverta pelną skirstyti iš ankso, bet reikia palikti būsiamam akcininkų susirinkimui.

Akc. Akelaitis pasisakė prieš DB LS atleidimą nuo nuomos už rašt nės patalpas.

Pasitraukus rotacine tvarka" direkoriaus pareigų M. Bajorinui ir, neesant kitų kandidatų, jis v perrinktas direktoriumi.

Pagal paskelbtą sąmatą ateinančiais metais numatoma padaryti £650 gryno pelno. *L. Tr.*

SPORTAS

BRITANIJOS LIETUVIO REDAKTORIUI

Brangus Pone

Aš, kaip Manchesterio YMCA krepšinio klubo sekretorius, patyriau, kad mūsų klubas praktiškai buvo puolamas jūsų laikraštyje „Britanijos Lietuvyje“, kaip verčiąs susilikviduoti lietuvių sporto klubą „Kovas“ arba bent pasitrauk ti iš YMCA.

Tai yra netiesa. Iš tikrųjų Manchesterio YMCA krepšinio klubas didžiuojasi turėdamas „Kovo“ žaidėjus savo tarpe kaip ir kitus lietuvius, žaidžiančius YMCA'oje ar YMCA'os vardu. Kiekvienas naujas narys, įstodamas į YMCA turi gauti garantijas iš atsakingo asmens. Aš pats asmeniškai garantavau už nemažą skaičių lietuvių ir ateityje darysiu tą patį.

Aš suorganizavau „Kovui“ visą eilę žaidynių ir stengiausi padėti jiems pagal visas mūsų, labai ribotas išgales.

Vienintėlis nusiskundimas prieš lietuvius, kurį YMCA turi, yra faktas, kad lietuviai nenori maišytis su kitais klubo nariais ir nėra tokie draugiški, kokius mes norėtume matyti.

Prašau šį pareiškimą paskelbti Tamstos laikraštyje, kad būtų pašalinti bet kokie galį iš to kilti nesusipratimai.

Jūsų ištikimas,
P. Hadfield.

(atkelta iš psl. 2.)

Tačiau poetė *V. Valsiūnienė* (kitąkart vaikams rašiusi eilėraščius) nepaiso ne tik gaidžio ir ožkos, bet ir savo tautiečių skundo, — ir išsijuosus giria kolūkinę santvarką.

Girdi, nuosavas ūkis davė ūkininkui tik rožančių ir kietus trinyčius; jo žemę dažniausiai „dengdavo balos, palinkę šermukšniai, nuskurę berželiai, ir rudenio liūtys čia siautė be galo“. Visai kitaip visa pasikeitė, kai į Lietuvą atsisuko Stalino saulutė ir iždžiovino ne tik buržuazines balas, bet ir privačią nuosavybę:

Ne stogas šiaudinis, pašiurpęs
[nuo vėjo,
prieš tavo akis vis stovės,
[kolūkiete,
bet degintų plytų bus rūmai
[tavieji,
ir sodai didžiuliai, darželiai
[gėlėti...
(*VERONIKA*)

Poetei vis viena, kas šiandien jos sesuo lietuvė — „gal šaunioji malžėja, gal kiaulių augintoją, gal traktoristė“, — jai svarbu išpildyti savo „normą“: sukurti eilėraštį pagal kompartijos sukirpimą ir skelbti, kad „per nuoširdų triūsą laukai šie gražėja, sakytumei, amžiną rado jaunystę“. Poetė net „didvyrės vardo auksinę žvaigždę“ Stalino vardu kolchozininkei sega.

Apie kolūkį dainuoja ir nuo seniau pažįstamas *V. Reimeris*. Jis mėgina lengvu liaudies eiliavimu apdainuoti senąsias Lietuvos piršlybas, kada eiklusis žirgas nešė jauną barnelį „tūkstantį mylelių“ ir klausė jį:

Kaip surasi kelią
naktį šią žvaigždėtą
tiesiai pas mergelę,
širdžiai pažadėtą?
(Žvaigždė šviesioji)

Deja, šiandien tvarte žvengia kuinas ir žino, kad jis reikalingas tik darbui, nes „bernas sau šį kartą pakinkys mašiną“. Še, tau, Jurgi, ir kepurė: kolūkietis pas merginą mašina zvimbia! Ar tik nebus jis kompartijos pareigūnas—kolūkio pirmininkas ar iždininkas?!

Ir jou minėtas *Vl. Grybas* neiškrypsta nuo linijos: ir jis „Tarybų Lietuvos“ eilėraštyje atiduoda avo duoklę kolūkiui:

O laukuos, kur artojai sulinkę
po vargų naštomis dejavo,
šiandien, traktorius darban
[pakinkę,
kolektyviškai
sėja
javą.

Savaime aišku, vėl reikia dėkoti draugui, mokytojui ir saulei Stalinui.

PASIKOLIOJIMAI

Dabar iš eilės trečiasis tarybinės poezijos motyvas — vakariečių, ypač amerikiečių, koliojimas. Ar gali tai būti poezija? — gali kas paklausti. Šitaip galime klausti mes, gyveną laisvėje, bet ne ten, pavergtoje Lietuvoje, kur liepiama tikėti ir neabejoti, kad Stalino saulė balas džiovina ir bulves augina!

A. Jonynas nusitveria už tolimosios Korėjos ir keikiasi, kaip šiaučius:

Prakeikimo ženklais
pažymėtos jau budelių gaujos,—
atsakys jie už kraują vaikų,
atsakys jie už miestus sugriautus.
(K o r ė j a i)

Taigi, A. Jonynas ne tik koliojasi, bet ir grąsina. Ir ne tik grąsina, bet ir burtų imasi, kad tik vakariečius kokie negandai ištiktų:

Milijonais balsų
mes Uolstrito žmogėdras
[prakeikiam,—
tegul mirtį jiems neša
tavo žaizdos ir tavo griuvėsiai.

Truputį kuklesnis *A. Venclova*, kuris rado būtina savo atsiminimus iš Vienos taikos konferencijos eilėraštyje užfiksuoti. „Tautų priesaikoje“ jis komunistiniu būdu vaizduoja bedugnę tarp „taikiųjų“ rytų ir „kraujo ištroškusių“ vakarų. Vakaruose jis užuodžia Uolstrito auksą, kuris esąs „prakaituotas ir nuo kraujo neišdžiūvusio dar šiltas“. Užuodžia „įkvėptas“ poetas ne tik auksą, bet ir atominę bombą: „Ir viršum visos žmonijos bombą atomo iškėlęs, gangsteris ja mosikuoja, pasipūtęs ir pašėlęs“.

A. Venclova taikos konferencijoje pastebi ir Anglijos atstovą. „Veidas jo tamsus lyg džiunglių gilumoj nakties dangus“. Ir tas tamsiaodis Anglijos atstovas sako:

Nebebūsime vergai mes
Londono pirklių ir bankų —
kyla į lemtingą kovą
milijonai darbo rankų!

Taigi, nė A. Venclova nesilaiko taikos šūkių, taip madingų dabar sovietų okupuotuose kraštuose, ir juodaodžio atstovo vardu grąsina „lemtinga kova“.

* * *

Tokia šiandien vadinama poezija pavergtoje Lietuvoje.

Jos tematika skurdi ir iki įkyrumo vienoda. Tos pačios temos, tie patys šūkiai ir grąsinimai, tie patys poetų vardai ir pavardės.

Per devynerius okupacijos metus sovietai neišaugino nė vieno gero talento, Kremliaus saulė neišugdė nė vieno didelio poeto. Koks didelis, neaprėpiamas skirtumas, kai prisimeni mūsų tremties poetus ir jų kūrinius.

Bet ir nenuostabu: kur nėra laisvės, o daugybė įsakymų, ten negali būti talentų. Ten gali būti tiktai eiliakalių, kurie, tur būt, ir patys biaurisi savo „tarybiniais perlais“.

J. Ku-kis

IŠ KUR TOJI TIESA?

Tikras tarybų pilietis stovi eilėj prie krautuvės ir keikia tarybinę tvarką. Prieina milicininkas ir nori areštuoti.

— Palikite tą pusprotį, drauge milicininke, — įsikiša kiti piliečiai. — Visi apylinkės žmonės gali paliūdyti, kad jo galva spalių pilna.

— Taip tai taip, — sako milicininkas, — bet jei jo esama tokio paiko, tai iš kur jo galva tiek tiesos sugraibo, kurią girdime dabar jį sakant?

(atkelta iš psl. 3)

žinojome, kad už tai gresia daugelis metų ištrėmimo, todėl mūsų gerklė buvo suspausta ir negalėjome nė vieno garso išgauti".

„Sueddeutsche Zeitung", Muenchen, vasario 14 d. numeryje tap pat deda šių keturių pabėgusiųjų pasakojmus. Jų tarpe buvęs vienas vaikas, paslėptas tuščiame vandens bake, užtroško.

Rusai, saugumo sumetimais, Pabaltijo žvejų įgulas kasmet po kelis kartus pakeičia, o patys laivai prieš išplaukiant yra nuodugniai patikrinami. Tačiau komunistiniai tikrintojai leidžiasi paperkami ir tuo būdu kartais pasiseka slaptai paimti keleivius.

Kaip ir kituose kraštuose už geležinės uždangos, ir Pabaltijy kolchozinė sistema pasirodė neigiama. Aprūpinimas maisto produktais blogas. Žmonės vargsta ir badauja. Ypatingai kenčia kaimo gyventojai, tuo tarpu kai miestuose padėtis kiek geresnė. Iš neapsakomo skurdo, tiek padidėjęs kriminalinių nusikaltimų skaičius, jog tai esa galima laikyti lyg kokia epidemija. Komunistinė valdžia už valstybės turto vogimą griebiasi drakonišku bausmių.

Dar sunkiau, negu materialinis vargas, slegia nelaiminguosius žmones politinė priespauda. Niekas nebepasitiki vienas kitu. Kasnakt dingsta žmonės, kurie valdžios įtariami esa nepatikimi. Kai neseniai buvo atidarvta oro susiekimo linija tarp Rygos ir Maskvos, žmonės pavadino ją „skubiuoju transportu į Sibirą".

Ypatingai aštriai sekami Pabaltijo dvasininkai. Partijos nariams yra oficialiai uždrausta lankyti bažnyčia. Žymesnieji asmenys, nors ir nebūdami partijos nariai, yra persekiojami ir baudžiami, jei drista nueiti į bažnyčia. Nesenai iš Liepojos buves ištremtas vienas žinomas chirurgas už tai, kad dalyvavo pamaldose. Tačiau komunistų partijos vadovybė, dėl didelio gydytojų trūkumo, buvo priversta ši chirurga vėl gražinti.

Šiu į Švediją pabėgusiu latvių išpūdžius aprašo ir daugiau vokiečių laikraščių, kaip „Niederdeutsche Zeitung" ir kt.

SAVAITES IVYKIU APZVALGA

RAUDONAS PLEIŠTAS

Šiandien jau ir be komentarų aiškų, kad vyriausias sovietų delegatas naujoje JT Konferencijoje Višinskis, darys viską, kad įvarytų galimai didesnį kylį tarp JAV ir D. Britanijos. Visi pastebi, kad tarp šių dviejų, laisvame pasaulyje labai svarbių kraštų, yra atsiradęs plyšys Kinijos klausimu. Kaip tas plyšys nebūtų maskuojamas, jis, vis dėlto, yra. Nesutariama kaip reikia elgtis komunistinės ir nacionalistinės Kinijos klausimu, nesutariama ir dėl prekybos santykių su raudonąja Kinija. Formozos „atidengimas" tą plyšį dar labiau paryškino ir praplėtė. Tai liudija, kad ir paskutinio Dulles atsilankymo metu Londone vyravusi šalto mandagumo nuotaika, tai liudija ir karšti debatai parlamente ir aštrūs žodžiai Eisenhoverio ir Dulles adresu spaudoje.

Visa tai neliko be atgarsio ir JAV. Po Formozos „atidengimo" nuosekliai turėjo sekti Kinijos kranstų blokada. Tačiau pačiu laiku buvo susigriebta ir paaiškinta, kad „šis klausimas iš viso nebuvo svarstytas".

Tokiai padėčiai esant, Višinskis, neabejotinai stengsis pravesti rezoliuciją, smerkiančia JAV imperializmą Tolimuose Rytuose, bet samoningai bus apeita D. Britanija. Praktiškai tokią skaldymo politika vykdoma jau ne nuo dabar. Tiek oficialiuose Rusijos diplomatų pareiškimuose, tiek jų vidaus ar užsienio rinkai skirtoje propagandoje, puolimo smaigalys visada nukreiptas prieš JAV. Tik retais atvejais užsimenama D. Britanija.

Rusų „nuoširdi" parama £. 90.000 sumoje nuo potvynio nukentėjusiems ir „griežtas" neutralumas anglų — argentiniečių ginče dėl „daržinės" Deception saloje yra pirmieji ženklai rusų naujosios politikos anglų atžvilgiu.

JAV delegatu JT Konferencijoje bus Mr. Lodge, kuris šioje srityje yra dar žaliūkas. Netolima ateitis parodys, ar jis pajėgs taip, kaip ir jo pirmtakas Warren Austin išsisukti ir atsikirsti sovietų užmetimams.

Giliau pažvelgus, tačiau, ir paties Višinskio situacija JT Konferencijoje jau nėra tokia stipri, kaip kad anksčiau. Nors ir ne tokios didelės ir ryškios, kaip tarp JAV ir D. Britanijos, skilimo žymės galima pastebėti ir raudonąjame bloke. Jaučiama, kad raudonoji Kinija pradeda pavargti po to, kai Korėjos karas nusitęsė nelauktai ilgai, kai „lengvo tipo" bandymai Indokinijoje ir Malajuose nepavyko ir pavirto rimto pobūdžio susidūrimais, reikalaujančio iš Kinijos geroko pasitempimo. Santykiai tarp Kinijos ir Rusijos taip pat neįsivysto tokia palankia kryptimi, kaip daugelis mano. Prekybos delegacija nuvyko į Maskvą dar praėjusią vasarą, bet iki šiol nei delegacijos nėra nei sutarties, o Kinijai toji sutartis būtų labai ir labai reikalinga, ypač dabar, kai daugiau ar mažiau tenka skaitytis ir su Chiang Kai Sheko galimomis invazijomis, ar aktyviam pasipriešinimui stiprėjant krašto viduje.

Visi faktai rodo, kad Rusija nėra linkusi klimpti dar giliau Azijos džiunglėse. Matomai Rusijai gera pamoką davė jos kartūs patvrimai intervencijos Ispanijoje ir Graikijoje metais. Šiais atvejais Stalinas įsitikino, kad Rusija nėra paiėgi remti ar vesti karo, kuris vyksta teritorijoje, nesiribojančioje su Rusija. Raudonosios armijos galybė visa laika buvo masėje, skaičiuje, o ne sumaniai vadovaujant ar gudri strategiškai planuojant. Kita vertusRusija paskutiniu metu isitikino, kad vakarų pasaulis šiandien nėra jau tas pats, kuris anuomet klūpčiavo prieš Hitlerį, maldaudamas nepradėti karo, ar ji pradėjus, nemušti per skaudžiai. Nebetas pasaulis šiandien, kuris savo laiku stengėsi įtikti „tėveliui" bet kuria kaina.

Stalino akyse formuojasi naujas pasaulis, kuris mato ir iš patvrimo žino bolševikinius melus ir klasta, pasaulis, kuris nori ir yra pasiryžes būti laisvas, nežiūrint ar tai patiktų Stalinui ir jo apaštalams, ar ne. Šis paaulis taip pat žino, kad laisvė yra pats vertingiausias žmogaus turtas ir perkamas pačia brangiausia kaina kova ir krauju. Nenustabu, kad tame pasaulyje formuojasi nauja saugumo kancepsija ir naujo tipo globalinė strategija. Dėl tos priežasties, kartais vienas neatsargiai žengtas žingsnis gali iššaukti tokią reakciją, kad sunku bus berasti kelią, kuriuo galima būtų saugiai atgal sugrįžti.

Reikia manyti, kad Višinskis labai gerai pramato ir, nežiūrint kiek pamazgų beišlietų ant savo kolegų jie bus pakankamai atsargūs ir nekiš savo galvos per giliai, į pamazgų kubilą, kad pats neįkristų.

PERSIJOS KATILAS VERDA

Nors naftos prekyboje persams ir nevyksta padaryti stambesnio biznio, jų nuotaikos krašto viduje vis dar neatslūgsta. Priešingai, praėjusią savaitę jos tiek įkaito, kad viso pasaulio akys netikėtai nukrypo į tą pasakiškai turtingų skurdžių kraštą. Nors Persijos dykumos slepia vieną penktadalį viso pasaulio naftos, jos gyventojai, yra visiški skurdžiai. Dirbamos žemės Persijoje yra labai nedaug, o ir ta pati priklauso saujelei turtingųjų, prie kurių priskaitomas ir Persijos valdovas — Šachas.

Dabartinio Šacho tėvas, Reza Khan, norėdamas pakelti savo pavaldinių gerbūvį, pradėjo tas žemes po truputį dalinti bežemiams. Tėvo pėdomis seka ir dabartinis Šachas, kuris žinovų laikomas humaniškiausiu Persijos valdovu.

Praėjusią savaitę nelauktai paskido žinios, kad visagalis Persijos Min. P-kas Mossadeqas labai nepatenkintas Šacho politika dalinti žemes bežemiams. Tai, jo nuomone, daroma, kad sumažinus vyriausybės autoritetą. Mossadeqas pasiūlė nusavinti Šacho žemes ir pavesti globoti vyriausybės sudarytai komisijai. Be to, jis pasiūlė, nutraukti Šachui mokamą alga ir išreikalauti iš jo pajamų mokesčius, kurių, paprastai, jis nemokėdavo.

Ryšium su tais Mossadeqo pasiūlymais Šachas nutarė „vykti į musulmonams šventas vietas ir į Šveicariją gydytis". Sužinojusi apie tokį Šacho nutarimą minia susirinko prie jo rūmų, reikalaudama nepalikti jų ir krašto tokioje sunkioje valandoje. Šachas kreipėsi per radiją į tautą, paskelbdamas, kad jis pakluso savo pavaldinių norui ir pasilieka Persijoje. Tada minia susirinko prie Mossadeqo rūmų, sukeldama riaušes. Mosadeqas paspruko iš namų naktiniais baltiniais ir pasislėpė Parlamento rūmuose; kurie Persijoje laikomi šventa vieta. Atrodė, kad Mossadeqo žvaigždė jau nusileido ypač, kai ir kariuo menėje atsirado nepatenkintų jo režimu. Nuo jo nusigręžė net mula Kashani, parlamento p-kas.

Tačiau kitą dieną padėtis buvo visiškai priešinga. Į gatves išėjo komunistinės Tudeh partijos suagituoti darbininkai ir jauni studentai. Demonstrantai šaukė: Šalin Šachą! Tegyvuoja mūsų mylimas Mosadeqas! Šalin monarchija ir išdavikiškas Šacho dvaras! Prie parlamento rūmų vietoj Šacho paveikslo minia iškėlė milžinišką Mosadeqo paveikslą. Tokiu būdu Mosadeqo akcijos vėl gerokai pakilo.

Kas galutinai laimės Šachas ar Mosadeqas, šiandien sunku pranašauti. Viena aišku, kad naftos klausimo išsprendimas dėl to vėl užsitęs, o tai nieko gero nežada įkaitusiu smėliu žygiujančiam persui.

L. Dalius.

Bradfordo Vaidybos Mėgėjų Studija „Atžalynas", 1953 m. kovo mėn. 14 d. 17,30 val. St. Marys Hall East Parade stato premjerą

„A T Ž A L Y N A S"

Kazio Binkio 5-kių veiksmų pjesę.

Nepraleskite progos pamatyti pirmą kartą Anglijoje šį didžiulį veikalą.

DBLS Bradfordo Skyriaus Valdyba

TĖVIŠKĖLĖ — Lietuvių Vaikų Laikraštis, Nr. 1 1953 m. Redaktorius — Vladas Vijeikis.

Gausiai iliustruotas mokyklinio amžiaus vaikų žurnalas, 24 puslapių. Atskiro Nr. kaina 30 c. Metinė prenumerata 3 dol.

TĖVIŠKĖLĖS adresas: 2313 W. 91 Str. Chicago 20. Ill.

Ardėnų ofenzyva, kurią Rundstedtas suplanavo ir vadovavo, pralaužė sąjungininkų frontą ir vos nepasiekė Liegą. Tačiau Rundstedto dalys buvo amerikiečių atkirstos ir ofenzyva, plačiai yra žinoma Rundstedto ofenzyvos vardu, baigėsi taip, kaip jis buvo Hitleriui išpranašavęs — pralaimėjimu. Rundstedtas buvo pašalintas ketvirtą ir paskutinį kartą, nes jis turėjo drasos pusiau pamišusiam Hitleriui pasakyti. „Mano pone, karas pralaimėtas. Vokietijos interesai reikalauja, kad tamsta įsakytumei nutraukti priešinimąsi vakaruose ir visas jėgas nukreiptumei Vokietijos gynimui nuo komunistų antplūdžio". Hitleris atsakes „Wehrmachtas pralaimi tik todėl, kad jam vadovauja tokie pasenę defetistai, kaip jūs, p. maršale. Tai buvo didžiausias įžeidimas senos prūsų armijos kario, kuris iki tol nebuvo pralaimėjęs nė vieno mūšio. To įžeidimo jis Hitleriui ne atleido iki mirties.

L. Tr.

EUROPOS LIETUVIO KALENDORIUS

Geriausias draugas per visus metus. Daug adresų, informacijų, bei kitų reikalingų dalykų. Lietuviškų vardų kalendorius, užrašams vieta kiekvienai dienai, informacinės žinios apie Lietuvą, jos gyventojų sudėtį, istorinės ir literatūrinės datos, mūsų diplomatinė tarnyba, Vlikas, žinios apie užsienio pasus, informacija apie D. Britanijos ir kitų kraštų lietuvius ir jų organizacijas su adresais, valdybų sudėtimi ir p.

Įsigijęs nesigailėsi. Gaunama! „Bendrija", 43, Holland Park, London, W.11 arba „Bendrija" (20a) Hannover Kleefeld, Hegelstr. 6 Germany. *Kaina 3/6*

SKELBIMAI

Jeigu jūs esate jaunesnis, kaip 45 m., jei norite emigruoti į Kanadą, siųskite čia pridedamą kuponą, arba rašykite tuojau ASHTON and MITCHELL Ltd., 35, Sloane Square, London, S. W. 1., reikalaudami oficialių registracijos blankų. Tučtuojau užsiregistravusiems galime trumpu laiku parūpinti vizas ir vietas kelionei laivais.

Pavardė vardas
Mr.(Mrs.) Miss .....

....

Adresas..... ....

....

EMIGRUOJANTIEMS
Į KANADĄ

Tukstančiai emigrantų, tarp jų daugelis lietuvių, jau pasinaudojo mūsų specialiais patarnavimais emigrantams kelionių reikalu. Kodėl jūs turėtumėte nustoti progos pasinaudoti kelionės sutvarkymu be jokių rūpesčių ir pačiu paprasčiausiu būdu.

Mes galime pasiūlyti keliones pradedant £50 sekančiomis laivininkystės linijomis: Cunard, Home Lines, Greek Line, Canadian Pacifik ir taip pat mišriais — keleivinias prekinias laivais.

Užsisakykite iš anksto, nes rudenį numatoma didelių sunkumų. Mes galime užregistruoti jus numatomai kelionei įmokėjus 25 proc. kainos, kurie bus grąžinti jeigu jūs negausite vizos.

Siūskite pridedamą kuponą:

FREGATA TRAVEL LTD.
(Baltic Section)
122 Wardour Street, London, W.1
Tel. GERrard 2522/3

Aš numatau emigruoti į .....

....
(*krašto pavadinimas*)

1953 m. ..... (*menuo*)

Prašau įregistruoti mane į jūsų sąrašus.

Pavardė ir Vardas .....

....

Adresas .....

....

Brangiausia kaina .....

....

Statybos B-vei ir geležies lieivklai vakaru Angliioje reikalingi darbininkai. Nevedusiems galima gyventi hostelyje.

Kreiptis angliškai: Employment Dept., R.A. Lister and Co. Ltd. Dursley, Glos.

NENOREJO TIKETI

Karui pasibaigus, vis daugiau atsiranda įvairų šnipų prisiminimų, kurie parodo, kaip kartais keistai vystėsi tas ar kitas įvykis. Taip, pvz., neseniai paaiškėjo, kad apie V. raketų pavojų anglai buvo įspėti iš anksto, bet jie tuo netikėjo.

Karas prieš Hilterio Vergeltungswaffe prasidėjo mažame kambaryje, Liverpoolyje, dar tuo metu, kai Hitleris su Hendersonu liksmai kalbėjosi prie kavos puoduko. Vėliau jis buvo tęsiamas iš neutraliosios Švedijos, o to privataus karo štabas buvo įsikūręs aklų vaikų mokykloje, Prancūzijoje. Vyriausiu vadu buvo prancūzų fizikas Jacques Bergier, kuris po karo buvo apdovanotas įvairiais medaliais ir gavo specialų padėkos laišką iš tuometinio anglų armijos štabo viršininko marš Montgomery.

Karo pradžioje Bergeris suorganizavo partizaninę „Marko Polo" grupę. Jam pavyko įsitaisyti trumpų bangų siustuvą ir užmegsti radio ryšį su Londonu.

1942 m. Bergerio agentai gavo žinių iš Pinemundės. Vienas rusų emigrantas, kuris tenai dirbo, pasakojo apie fantastišką sviedini. Tas sviedinys buvo per didelis, kad jį galima būtų iššauti iš patrankos. Tai galėjo būti tik raketa. Netrukus Bergeris sužinojo, kad vokiečiai organizuoja Prancūzijoje skystojo deguonies atsargas. Skystasis deguonis yra naudojama medžiaga raketoms.

Bergeris buvo įsitikinęs, kad vokiečiai rengia raketinį ginklą, todėl pasiuntė pranešimą į Londoną. Deja, Londone iš to buvo tik gardžiai pasijuokta...

Tada Bergeris atsiminė, kad prieš karą Liverpoolyje veikė „Britų Tarpplanetinio Susisiekimo Sąjunga". Jie susitikdavo retkarčiai viename bute, o pašalinių buvo laikomi iš proto besikraustančiais mokslininkais. Bergeris, tačiau, vieną kartą, dalyvaudamas jų susirinkime, buvo įtikintas raketinio variklio realumu. Jis patarė anglų saugumo tarnybos ponams atlankyti tuos gentlemenus Liverpoolyje ir paklausti, ką jie galėtų pasakyti.

Keista, kad netrukus jau anglai rimtai pradėjo domėtis įvykiais Pinėmundėje. Papildomai gautos žinos greitai įtikino specialistus, kad juoktasi buvo... per anksti.

Marco Polo suorganizavo specialų šnipų tinklą raketų gamybai sekti. Greit buvo nustatyta, kad slaptasis ginklas, yra radio pagalba vairuojama raketa. Jai vairuoti buvo sukonstruotas specialus aparatas vokiečių pavadintas „Izraelio spragilu". Bergeriui pavyko vieną egzempliorių išvogti ir persiųsti į Londoną.

Marco Polo organizacija taip pat išaiškino, kad kaikurios firmos Švedijoje yra gavusios užsakymų pagaminti raketiniams varikliams pompas.

Anglams to jau pakako. 1943 m. rugpiūčio mėn. stambūs anglų aviacijos daliniai nelauktai bombardavo niekam nežinomą vietove Pinemundę ir ją beveik visiškai sunaikno. Tuo būdu bent šešiems mėnesiams buvo sutrukdytas V pasirodymas.

L. Tr.

MIRE MARSALAS RUNDSTEDTAS

Paskutinis senosios prūsų Armijos mohikanų mirė sulaukes 77 m. amžiaus. Keturis kartus jį Hitleris buvo pašalinęs ir vėl kvietė grįžti. Dėl tos priežasties jis buvo pagarsėjęs, kaip vienintėlis generolas, kuris drįta nesutikti suHitlerio nuomone.

Gimęs 1875 m. senoje karių šeimoje, Altmarke, netoli Brandenburgo Karl Rudolf Gerd von Rundstedt visą savo amžių, su mažomis pertraukomis, praleido vokiečių kariuomenėje. Karinę karierą jis pradėjo 83 pėt. pulke 1893 m. Pasibaigus I Pas. Karui jis jau buvo 15 korpuso štabo viršininkas.

Pirmas jo susikirtimas su Hitleriu buvo dėl Roemo — Fritsches aferos. Už tai Hitleris jį nušalino, bet po šešių mėn. vėl pakvietė ir paskyrė vadovauti armijų grupei, kuri puolė Varšuvą iš pietų. Pasibaigus Lenkijos kampanijai Rundstedtas vadovavo Armijų Grupei A. vakarų fronte. Čia jis antrą kartą susikirto su Hitleriu dėl Dunkirkeno ofenzyvos. Jis tvirtino, kad tik Hitlerio įsakymas, be jo žinios, Grupei A. prieš Dunkirkeną sustoti ir persitvarkyti generaliniam puolimui leido anglams pasitraukti.

Rundstedtas perkeliamas į rytų frontą ir skiriamas pietų fronto vadu. Asmeniškai jis buvo labai priešingos Rusijos užpuolimui ir įsnė jo Hitlerį, kad tai gali blogai nulemti karo eigą. 1942 m., kai Hitlerio armijos sutiko vis atkaklesnį pasipriešinimą ir Rundstedtas pasiūlė pasitraukti, kad galima būtų sėkmingiau gintis sutrumpintame ir įtvirtintame fronte, jis buvo antrą kartą pašalintas, bet greitai vėl paskirtas vadovauti vakarų frontui.

Trečią kartą jis pateko Hitlerio nemalonėn, kai sąjungininkams pavyko išsikelti Normandijoje. Jį pakeitė tada Von Kluge..

Vos keletai mėnesių praėjus Hitleris pasišaukia jį ir įsako įvykdyti ofenzyvą ir bet kokia kaina parodyti, kad Wermachtas dar paiėgus laimėti. Tuo Hitleris norėjo pakelti civilių gyventojų moralę.

DUMAI NEVISADA REISKIA GAISRĄ ...

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidzia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuviu Bendruomenemis, kurias atstovauja: Pr. Zunde — Vokietija, J. Masiulis — Prancuzija, J. Dedinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedia, S. Lozoraitis (jun.)—Italija, A. Galkus—Olandija, S. Šliašinskas — Danija ir A. Gliornertas—Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11. Telf. PARk 9699.

Redakcija rastus taiso ir trumpina savo nuoziura.

Prenumeratos kaina: metams — 35 sl., 6 men. — 20 sl., 3 men. — 12 sl. Uzsienyje metams — 6 doleriai.

Skelbimai: spaudos eilute arba jos vieta — 1 sl.

Adreso pakeitimas — 1 sl. Paskiras numeris — 1 sl.

Spausdina NIDOS spaustuve, 3, Southern Row, London, W.10

Printed by Lithuanian House, Ltd., 43, Holland Park, London, W.11.